

د خالق او مخلوق

ترمنځ د واسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پيشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
**The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam**
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel, 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Ketabton.com

الواسطة بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغه البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت: ٤٨٢٦٤٦٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٢١-٣١ الرياض ٤٩٧

بشتو

٢٨

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ ۗ لَآ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَيْرٌ مَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنح دو واسطی پیژندل

د «الواسطه بين الحق والخلق»

پښتو ترجمه

مؤلف: شیخ الإسلام ابن تیمیة «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨ هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعیب «صافی»

٣) المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨ هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبد الله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .. حائل .

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

١٨ / ١٨٦٥

ديوي ٢٤٠

رقم الايداع ١٨ / ١٨٦٥

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق و مخلوق ترمخ د واسطى پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن

عبد السلام ابن تيميه ر ٤٢١ - ٧٢٨ هـ ق

ژباړن : قاضى محمد شعيب (صافى)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخارى

جهاښكړا باد س ٢ شيخ وله پشاور پاكستان -

د چاپ نيټه ٤٠ / جمادى الثاني - ١٤١٥ هـ ق

د چاپ شمير (١٠٠٠) ٢٠٠٤

فهرست

- د موضوع سرلیک (عنوان) مخ
- د ژباړنا سریزه الف
- د مصنف لخواه پیژندنه ج
- د خپرولونکی سریزه ا
- د الله (ج) او بندگانو ترمنځ د واسطې معنی ۱۸
- چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې درباندي وکړي ۲۰
- رسولان د الله او بندگانو ترمنځ د احکامو لپاره یو څو کښې واسطې ۲۴
- غیر مشروع واسطه ۲۹
- د فرښتو او انبیاء سره د تکلیف لري کولو واک نشته ۳۱
- په الوهیت سره د فرښتو او انبیاء و نیول کفر دی ۳۳
- علماء د رسول الله ^{صلی الله علیه و آله} او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام ۳۵
- د خلقو او پاپایانو ترمنځ د واسطې په درې ډوله دی ۳۹
- شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري ۴۳
- د امان په حق کښې اعلو له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس ۵۳
- دواپه مشروع طریقې دی .
- د دعا دای او مدعو له دواپه و ته گټه رسوی ۵۷
- په الله باندې توکل او یواځې د الله تعالی په ویره او امید ساتل د
- توحید څخه عبارت دی . ۶۶
- هغه استیاچې الله پیدا کړې دی انکار نوی نشي کیدای . ۷۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دَثْبَارِن سِرِيْزَة

نحمداه و نصلى على رسوله الكريم، اما بعد
 دا بنكارة او يقينى خبره ده چي دانسان
 دخلقت او پيداينست شخه اصلى مقصدهم رادى
 چي دى به دالله تعالى عبادت او بندگى كوى، او
 د سورة ذاريات دغه مبارك ايت (وَمَا خَلَقْتُ
 الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ) د دى مدعى د شوت
 يو خرگند دليل دى، هكه په دغه مبارك آيت
 كنى الله تعالى فرمايلى دي: اونه دى پيدا كړي ما
 پيريان او انسانان مكرودې پاره مى پيدا كړي
 دي چه هُما عبادت وكړي - او انسان هله د كمال
 مرتبې ته رسيږي چي دالله تعالى په عبادت او
 بندگى كنى دالله پاك د حكومو مطابق په سبي او
 حقيق معنى سره عبد جوړشى -

همدارنگه په دې كنى هم شك نشته چي
 انسان يو معزز او مكرم مخلوق دى، اولكه چي
 الله پاك فرمايى: (وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَجَعَلْنَا
 هُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ...) الايه (۱)

ب

په هڪه ڪنبي د نورد مخلوقاتو په نسبت سره په
 جسي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونكي او
 د زياتو ځانگړتياؤ وښتن دى، چي په دغو ټولو
 ځانگړتياوو او صفتونو ڪنبي يي بيا عقل د پام وړ
 امتيازي صفت دى چي الله رڼ، په ده باندې د
 هغې پيرزونه كړي ده -

اما بيا هم انسان د عقل او نورو خصوصياتو
 په لرلو سره نشي كولاى چي د الله پاك د بندگي
 او عبادت اقسامء او همدارنگه د عبادت كوټو
 كيفيت او طريقه وپيژني او بيا په هماغه طريقه
 باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت كولو
 باندې مشغول شي، او عبادت يي د الله تعالى د
 رضا حاصلولو سبب وگرځي، او بالاخره بيا هغو -
 جنتونو ته د ننوتلو جوگه شي د كومو وعده چي
 الله پاك د نيكانو او مطيعو بندگانو سره كړې ده -
 پس د همدغه ضرورت له مخي الله پاك انبياء
 عليهم السلام را وليدل، ترڅو د وحى په رڼا ڪنبي
 انسانانو ته لار ښونه وكړي او همدوى په دنيا
 ڪنبي د هدايت حاصلولو په برخه ڪنبي د يواځنى

= او يقينا عزت وركوي دى مونږ

اولاد د آدم ته او سواره كړي دي مونږ دوى لره په رڼه
 اودر بيا ښاينى -

ج

مرجع په توګه سره وپېژندل شی.

د اسلامي امت سترو لارښود محمد رسول الله صلی
الله علیه وسلم په ټولو انبیا و کښی اخرنی او غوره
پیغمبر دی او کوم کتاب چې په باندې نازل شوی دی
هغه د ټولو اسمانی کتابونو په نسبت جامع او اکمل
دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښی خلقو ته
د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې دوی په شرعی
امور و کښی د شرعی اصل څخه پرته، د عقل او فاسد
قیاس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بیا هم بیوزیات
شمیر خلقي د وسیلې متعلق په دې عقیده دي
چې الله پاک ته د ذواتو فاضله و واسطه کول
یو ضروری او لازمی امر دی! دوی په دې برخه
کښی د حیل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار
آخلي او وایی:

دلته په دنیا کښی د حکومتونو تعامل او طرز
العمل داسی دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو
دولتی مشرانو ته غوښتنې کونه یعنی عرائض د
واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په
نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسی وي چې هغه
هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

داسی دې چی د عارض په کته په کښی کوم مثبت او اغیزمن اجراءات صورت نه نیسی، دغه راز دوی وایی: کله چی شوک واسطه ونه لرې نو صدر اعظم، رئیس جمهور او پاچاه ته یې په یواځی ځان ورتلل که ناشونی نه وي نو د زیاتو مشکلاتو څخه خالی هم نه وي.

همدارنگه دوی وایی: کله چی یو سړی صدر اعظم، رئیس جمهور او یا پاچاه ته د والیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړی نو ذکر شوې دولتی مسئولین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره د دغه سړي عریضی او غوښتنلیک ته نسبتاً زیات اهمیت ورکوی.

دوی د خپلو دغو خود ساخته فمقده مسوې تعقیب وایی: عوام الناس یعنی عادی خلق په دې خاطر چی گناه کاران دی نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښی درله په کار دې چی ذوات فاضله، یعنی اویایی کرامت نیکان بندهگان واسطه کاندې چی د الله پاک دربار ته یی غوښتنی وړاندې کړی.

دوی بیاد هم دغه اټکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

د اوليايي گراما ونيکا نو بندکانو قبرونو او مزارونو
ته ور ددومی اود غیر مشروع اعمالو او اقوالو
مرتکب کړئ -

دالواسطه بين الحق والخلق، په نوم رساله
چي پښتو ژباړه (ترجمه) يي ستاسي په وړاندې قراړ،
لوي، داسلامي دعوت د يو مخکښ، مبارز او مجاهد
شخصيت شيخ الاسلام ابن تيميه رحمه الله لخوا
ددغه ډول واسطې نيولو د هرنسک والي يعنى
مشروعيت او عدم مشروعيت په برخه کښي
دقرآن کریم او نبوي احاديثو په رڼا کښي په ډيره
مدلله توگه سره ليکل شوې ده، اود دغه مسئلې
دوضاحت او روښانه کولو په لړ کښي يوه ډيره
قيمتي او ارزښت ناکه رساله ده، اولکه چي مجود
مهمد وايي: ددې ورده چي په طلاؤ سره وليکلي
شي او په اسلامي ټولنه کښي د عمل او عقيدې د
اصلاح په باب داستفادې وړ وگرځي، که لوستونکي
د مطالعې په مهال خپله کينه او تعصب شاته وغورځوي
نوحتمابه ورته دا خبره مبالغه نه بلکښي حق او
حقيقت ثابت او معلوم شي -

گرانو لوستونکو! مخکښي لدی چي د نوموړي
رسالي په ژباړه باندې پيل کوم لاسمه کښم چي لومړي

س

دساته د کتاب مؤلف شیخ الاسلام تیمیه رح په لنډه د ولسه
د وروپېژنم ادبیا مود یو څه وخت لپاره د خپرونکی
په سریزه (مقدمه) کښی چی په خپل ذات کښی یوه ارزښتنا
او کتوره لیکنه ده مشغول و ساتم، او دا په دی خاطر چی په
آیند کی په مینه او رغبت سره خپلی مطالعی ته د کتاب
تر پای پوری ادامه ورکوی .

په پای کښی ستاسو توجو دی ټکی ته د^{الله} چی د
خپرونکی سریزه له دی امله چی او بده ده نو جلا شما
دساته د رانه کمال شوه او د شیخ د خپلی لیکنی سره یی تسلسل
په نظر کښی ونیول شو چی په دی ترتیب سره تر (۱۷) مخه پوری
سریزه ده او بیاد (۱۸) مخ څخه زموږ د ترجمی منتخب کتاب
شروع کیږی .

پس دادی زه د وعدی مطابق په لومړی مقصد پیل کوم
او د الله تعالی څخه سوال کوم چی مونږ ټولو مسلمانانو ته
په صراط مستقیم بانندی چی د منعموم علیم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین لاسه تلو توفیق را کړی .

وصلی الله تعالی علی محمد وآله وصحبه اجمعین

قاضی محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۱۴۱۵ / ۳ / ۱ هـ ق .

دَمْصَنف لَنْدَرَه پِژندنَه

دده نوم شیخ الاسلام تقی الدین ابوالعباس احمد
ابن عبد الحلیم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن
محمد بن تیمیة الحرافی الدمشقی دی .

تیمیة دده نیایی بی نوم وچی اصل دده د جد
اعلی (محمد) موساوه او په خپله زمانه کښی یوه داسی
عالمه، واعظه او تقوی داره ښځه وه، چی په خپل ټول
اوسمه کښی یی په علم، پوهه، زکات او تقوی کښی
ساری نه درلوده او بیا دهنی د اولاد په سلسله کښی
تیمیة دهنه چالپاره تخلص وگرځیدلویچی دهنی سره
یی په علم او زکات کښی مشابهت او وراثه والی درلوده .

شیخ الاسلام ابن تیمیة ^۱ په ۶۲۱ هـ ق کال کښی
دربیع الاول د میاشتی په ^{۲۱} نېټه د حران په ښار کښی
زین بیدلی دی، او کله چی تاتاری یو غلگرو فوځونو
په ۶۲۷ هـ ق کال کښی په حران باندی یرغل وکړ، نو
شیخ ^{۲۱} د شپږ و کلونو په عمر وچی والد صاحب یی ری
او د کورنی تورغری د حان سره واخستل، او دمشق
ته مهاجر شول؛ ده په دمشق کښی خپلی زده کړی
ته چی په حران کښی یی پیل کړی ده ادامه ورکړه، او

ط

په لنډه موده كښي يې خپل تحصيلات پای ته ورسولې.
څرنگه چې نوموړې د لوړ استعداد، قوي حافظې
او اعلیٰ زكاوت څښتن و، نو له دې كبله د هېڅ خپل تحصيل
په دوران كښي د هرن په زده كړه كښي د ټولو هڅو
اندېوالانو، او ملگرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام
درلوده، ده به خپل درس په داسې توگه حافظې ته
سپارل چې كله به ترينه كوم ملگري او يا استاذ پوښتنه
وكېه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب
سره تير كړه لكه څنگه چې به يې استاذ درس وركړي،
همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او محبت
كاوه او ملگرو به يې د ده د خدايي وركړې استعداد
په برخه كښي حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحم د هغو ريښتنو او واقعي
علمادو او مجاهدينو له جهلي څخه دې چې د دعوت الی
الحق په ميدان كښي يې په ژبه، قلم او توره سره
د جهاد وظيفه ترسره كړيده، او خپل مسؤليت يې
د خپل دس مطابق په پوره ايمان داركي او خلوص سره
رفع كړی دی .

د دعوت بنيادي مقصد يې د شرک او بدعاتو رد
د الله تعالیٰ وحدانيت او يووالي ته د خلقو را بلل، او
په اسلامي ټولنه كښي د رسول الله صلی الله عليه وسلم

ک

د سنتو او طریقو معبول کړجول و، او په دغه لاسه کښی دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یی ورله پر داساتله .

ابن تیمیه دم د اسلام په تاریخ کښی د دعوت او جهاد په لاسه کښی هغه ځلاندۀ هیره ده چی خپل ټول عمر یی د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، اود دین څخه د دفاع، اود اسلام د د بنماتو په مقابل کښی په قتال او جگړه کښی تیر کړی دی، او په دغه برخه کښی یی داسی ستورزی او کړاوونه کالی دی چی تاریخ به یی تر قیامت هیرنمکړی دی په خپل عصر کښی یی پیساره علی حوٰک خاوند د الله پاک ورته په خپله مهربانی سره داسی علم او پوهه ورکړی ده چی د عقل خاوندان وژانګه هیوات پاتی و .

حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چی یوه ورځ دی ددی هدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتن شو نو دکه په دی اړه داسی مفصل بحث وکړ چی یولوی ټول کتاب ترینه جوړ شو .

ده د اهم لیکلی دی چی د تعجب وړ خبره لاداده چی شیخ یوزیات شمیر لوی او کوچنی کتابونه په زندان کښی په داسی حال کښی تصنیف کړی دی چی د مطالعی لپاره ورسه هېڅ کتاب موجود نه و، او بیا هم ده له یادو څخه پخپلو

ک

تالیفاتو کئینی بئول هغه هڅه ذکر کړې دی کوموته چې ^{دغه ډول} نوډا
 ؤ؛ د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماؤ اقوال د محمدینو
 او مؤلفینو او دوی د تالیفاتو نومونه یی په تفصیل سره
 بیان کړی اولیکلی دی.

دغه راز ده د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوم کئینی
 چې دغه احادیث، آثار او د علماؤ او محمدینو اقوال ذکر
 دی، په فصل او باب سره په ګوته کړې دی، او چې کله دغه
 تصانیف د خپرو نکلونو او مطالعی لاندی نیول شوی دی منو
 الحمد لله غلطی په کئینی مندل شوی نه ده.

اما مذهبی لیکلی دی چې شیخ الاسلام ابن تیمیه لکه
 هڅنګه چې د صحابه ؤ او تابعینو دارا ؤ او مسلکونو په باب
 کافی معلومات او اګاهي د سلوده، دغه راز یی د څلورو
 مشهورو مذهبونو متعلق هم داسی مطالعه لرله چې کله
 به ترینه په کومه مسأله کئینی پوښتنه و شوه نو ده به وږ
 په دغه مسئله کئینی د څلور واړه مذاهباو اقوال په تفصیل
 سره مندلک بیان کړی.

ذهبی د اهل لیکلی دی چې ده د قرآن او سنت په استناد
 سره په ډیرو مسائلو کئینی داسی فتواګانې وکړې دی چې
 هغه په څلورو مذاهباو کئینی وجود نه لری هڅه ټول ډلکلی
 دی چې نوموړی هېڅ کله دکوم معین او تا کلي مذهب پر
 اساس فتوی نه ده وکړی بلکئینی دهغه دلیل پر بنیادی

ل

«صحيح»

حکم کریمی چی د ده په نزد ستیگی ثابت شوی دی. ذهني وایي په دی برخه کینی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه و آله سنت او د سلف صالحینو طریقہ ژوندی کول او وراچول وؤ علامه کمال الدین ابن زملکان و یلی دی:

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یون کینی سوال و شو او ده به په بحث شروع و کړه، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسی گمان کاوه چی کینی دی د دی فن حقه پرتہ په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی گمانله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کینی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو د جملی حقه د ابن الدوز په نوم یو عالم وایي: د شیخ حقه یوه درجی یو یهودی په شعر سوره چی (۸) آتہ بیتونه جوړیدل د قدر په باره کینی پو بنسټه وکړه، پس شیخ لږه شبیه سکوت اختیار که او پایي په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاو چی کینی په نثر سوره به یی حوَاب نوشته کوی، ولی ده چی کله بز وخت روسته حاضرینو ته حوَاب آور و لونور و مولیدل چی تقریباً (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی و او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکینی په کامله توگه شوی وؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقب د لیکونکو د جملی حقه حافظ عربی علی البزاز متوفی ۷۴۹ هـ په خپل تالیف (الاعلام

م

العلية في مناقب ابن تيمية، كني ليكل دي: شيخه به درسه
 الله صلى الله عليه ذكر او يادونه صلى الله عليه حنه پرسته
 بجنی نه كوله او حمدی په الله باندی قسم دی چی مادرسوله الله
 صلى الله عليه و تعظیم، درناوی او اتباع په برخه کې دده حنه
 زیات بل شوک ته ویدای، حکه چی کله به په یوه مسئله
 کنبی کوم حدیث موجود او دمی به په دی پوه شو چی
 داد بل حدیث په ذریعه سره نه دی ننجه شوی، نو هغه
 هغه بی معمول بهاگر خولو او د هغه حدیث په تقاضا به بی
 فیصله او فتوه صادره وله اود نورو مخلوقا تو حنه بی بی
 د بل هینچا قول ته که هر شوک به د کوم التفات نه کاود .

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کنبی خاص او حاکم
 مهارت درلوده، او همدغه وجه ده چی تالیفات یی واره
 او غت د مور هینو او حفاظو په قول سره دیوزر حنه زیات
 حساب شوی دی .

حافظ ابن قیمر، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او
 حافظ ابن ذهبی دده مشهور و شاکردان دی، او د دغه ډول
 علمی شخصیتو نورو ذک او جامعی ته وړاندی کول دده علمی
 پیاوړتیا د جوته ونی په برخه کنبی یو محرکند دلیل دی .

حافظ ابن کثیر په ایدایه و النهایه، کنبی لیکل دی
 چی شیخ الاسلام ابن تيمية در ۷۲۸ هـ کال د ذی القعدی
 میاشتی په ۲۰ نېټه د دوشنبی د شپي سحر مهال یعنی د

سبا صادق در اختلویه وخت په زندان کینی هپله روح هپل
 حقیقی مالک ته په داسی حال کینی و سپارله چی په زندان
 کینی بی دونه قرآن کریم آستیا هله حتم کړی و او په
 لاسیو آتیا یم و ارسره د سوره قی احرنی آیاتونو (رَبِّ
 الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ
 مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ) ته رسیدلی و چی بیاد سوره رحمن داوول
 هغه متبای قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبداللہ بن
 المجد او عبداللہ الزدعی الضریبری شیخ رحمہ اللہ به ردوی
 قرات د پرخو بنولو په همدغه و سرح دده ته دعسل و رکولو
 هغه محکمی حتم کړی .

حنو مو و خینولیکلی دی چی د شیخ د په جنازه کینی
 (۱۵) ذره بنمی او د (۶۰ نه تر ۲۰۰) ذره پوری نارینه صاحب
 و، او حافظ عمر بن علی البزاز لیکلی دی چی دده د جنازه
 د حاضرینو هغه یو توکی په دی خبره اتفاق لری چی په
 شیخ باندی د جنازه د لمونځ کونکو تعداد د پنجه سوژو
 هغه زیات و او تاریخ پوهان وایی چی دا حمد بن حنبل
 د جنازه د هغه دوسته دادویمه جنازه وه چی په دومره
 لوی شمیر کینی لمونځ کونکی پکینی راجم شوی و .

ابن کثیر وایی: د شیخ د مخلصینو د جهلی هغه یوکس
 چی کله په جنازه کینی دومره زیاته کپه کونپه ولیدله
 نو په اوچت او از سره یی او ویل: هکذا نکون جناز

سح

اهل السنة، یعنی در رسول الله صلی الله علیه وسلم
دستود پیروانو جنازی همد غسی وی ! .

اود سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله
علیه وسلم د پیروی پر اساس پی پی نه ژوند کنی هم سرتایه
صوف علم د اود مرگ نه یی روسته هم یوازی علم په
میراث سره پرینود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم
فرمایي علماء د انبیاء وارثان دی، او انبیاء د رهم او
دینار په میراث سره نه دی پرینی بلکنی هغوی علم
په میراث سره پرینی دی .

الله پاک دی په ده باندی درحمیزی او جنت الفردوس
دی ور له نصیبه وگرځوی . آمین

(ژباړن)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د خپرونکی سریزه

ان الحمد لله حمداً ونستعينه ونستغفره
ونعوذ بالله من شرورنا وشر ما نفسنا، ومن سيئات اعمالنا
من يهده الله فلا مضل له، ومن يضللك فلا هادي
له واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له
واشهد ان محمداً عبده ورسوله،-

اښه: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاک
او بندگانو تر منځ د واسطې مسئله یقیناً چی پرته

«خطر ناله»

خطره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چی
اکثره مسلمانان ترینه غافل او نا خبره دي. او د
همدغه غفلت نتیجه ده چی نن دغه او هام پرستي
او بې لارې توبونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او
سپکاوی وینو او کورويي او د هغه نصرت او تائید
څخه د کوم و عده چی الله پاک له مونږ سره د
شریعت په پیروي او په الله تعالی باندې د توکل
کولو په صورت کښی کړې وه محروم او بې برحی
یو، الله تعالی په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښی
فرمایلي دي:

ر وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرَ الْمُؤْمِنِينَ. (۱)
« د حق دې په مونږ باندې نصرت د مؤمنانو »

هدارنگه الله تعالى فرمايلي دي :

إِنْ تَصُرُوا لِلَّهِ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ (۳)

که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دين سره نومد
به وکړئ الله له تاسې سره او ثابت او ټينگ به کړي
قدمونه ستاسو» دغه ډول فرمايي :

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ) (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پيغمبر د ده لره
دي او مؤمنانو لره دي. هدارنگه يې فرمايلي دي
وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۴)

او تاسو غالب يئ که چرې يئ تاسو پوره ايمان والا
اوس دغه نصرت چيرته دي، دغه عزت چيرته
دي، او د مسلمانانو دغه برتري او غلبه چيرته ده ؟
د حق او خلق يعنی د الله تعالى او بندگانو ترمنځ
د واسطې پيژندلو په برخه کې خلق درې ډلې شوي
دي :

(۱) يوه ډله هغه خوک دي چې هغوی رسول الله
صلي الله عليه وسلم دشريعت د تعليم او بشونې په
(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸

سورة آل عمران: ۹ ۱۳

برخه کښې د یواځې واسطې په توګه نه مني .
 دې د یوې پوځي دعوې په وجه دغه شریعت
 یواځې د عوامو پاره خاص کړی، او د علم الظاهري
 په نوم سره یې مسخې کړې دي، او د خپلو عباداتو
 په برخه کښې، په هغو او هامو او خرافاتو باندې
 استناد کوي، چې دوی یې علم باطن بولي او د «کشف»
 په نوم سره یې یادوي، او په حقیقت کښې هغه
 بل څه نه دی صرف د روغ، ابلېسي و سوسي او شیطاني
 واسطې دي چې د اسلام د اصولو او بنسټونو
 څخه مخالف دي،...

دوی د دغه مزخرفي عقیدې د روا جلولو لپاره
 خپل آواز داسې اوچتوي: (حَدَّثَنِي قَلْبِي عَنْ
 رَبِّي، !! یعنی زه به می راته د خپل رب څخه خبر
 را کړې دي!!)

دوی په دې لړ کښې د هغو علماؤ پورې کوم
 چې د شریعت پیرو دي، توتی او مسخري کوي او
 وایي: د دې خپل مړ علم د مړې څخه حاصل کړي
 دي، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې
 څخه خپل علم د ژوندی او قیوم ذات څخه
 حاصله وي، دوی د دغه فتنې په وجه د پیر عوام
 تباه او بې لارې کړل، او د خرافات، نساد او ضلالت

په لوري روان کړل -

دوي د پيرو غيرو مشروع امور وکومړي
د دوي په کتابونو کې لیکل شوي دي، مرتکب
مکړه يدي دي، او دا هغه شه دي چې علمایي ددي
داستاد، کفر او قتلولو اسباب گڼي.

دوي د شريعت د لومړي اصل څخه ياد اچي خبر
نه دي، او ياد اچي په زوره يي خپل هانونه په
ناخبرو کې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخي هر څوک
چي د الله پاک د هغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چي
الله تعالی په خپل نبی محمد صلی الله عليه وسلم باندې
نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په يقيني توگه
کافر دي، او په کفر کې يي هيڅ شک او شبه نشته
ځکه الله تعالی فرمايلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ
فِي مَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا ۝ (۱)

ترجمه: پس نه ده داسي، قسم دي ستا په رب
باندې چي نشي مؤمنان کيدې دوي تر هغه پوري
چي حاکم کړي تالره يعني فيصله وکړي په تاباند

په هغه معامله کښې چې پیدا شوی وی په منځ
 د دوی کښې بیا ونه مومی دوی په خپلو زېږونو
 کښې خپګان دهغې فیصلې نه چې تا کړې وی، او
 ویې منی دوی په منلو سره یعنی بی له جګړې په
 خونې سره -

د غه راز کله چې شیطان د دوی لپاره خپل اعمال
 بنا یسته وکړ ځول او د علم او دارنگه د علم دسې نا
 دلنځه وړولو لپاره یې مقابله پیل کړه نو نتیجه یې
 دا شوه چې په تېر تیارو کښې روان شو او د خپلو
 او هامولو خیالاتو په جال کې پور شو، او بیا د همدغو
 پوځو او پرسو د خیالاتو په تیاره کښې د الله تعالی په
 عبادت باندې بوخت شول -

دوی په مثال دهغه چادې چې الله پاک دهغو
 په هکله په قرآن کریم کښې داسې فرمایلی دی:
 وَقَدْ هَدَدْنا نَبِيَّكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا
 الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
 وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا
 أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
 وَلِقَائِهِ فحَبَّطَتْ أَعْمَالَهُمْ فَلَا تُقِيمُ
 لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَناناً (۱)

ترجمه: و وایه آیا خبر د ر کریم تا سوته په باره
د تاوانی عمل والا وکښی، دا هغه کسان دی چی
بر باد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښی، اودوی
گمان کوی چی یقینا دوی خاښته عمل کوی، دا هغه
خلق دی چی کفرییا کړی دی په آ یا تونو د خپل رب
اوپه ملاقات د هغه نو بر باد دی عملونه د دوی
پس ووبه نه درود د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیکه تله
بیادغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندی یشل
شوی دی چی په بیلا بیلو طریقو باندی روان دی او
حنی یی د ځنو نورو سره په جنک او جکره باندی پ
اخته او مبتلا دی، اودا په دې خاطر چی دوی د صراط
مستقیم څخه کومه چی د متعوم علیهم لاسه لری واقم
دی، او لکه چی رسول الله صلی الله علیه وسلم یی په
خپل مبارک قول کښی یادونه کړی ده، د دغو ټولو
فرقو او ډلو های د جهنم وور دی رسول الله صلی
الله علیه وسلم فرمایي:

«سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً
ثِنْتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَأَحَدَةٌ فِي الْجَنَّةِ
وَهِيَ مَنْ كَانَ عَلَيَّ مِثْلَ مَا نَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي»
رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجه
بسند صحیح عن ابی هریره رض -

« زردی ددی چی امت به می په درې او یا پ لو
 تقسیم شی چی دوه او یا به یی په اور کښی وی
 یعنی جهنم ته به می او یوه ډله به په جنت کښی می
 یعنی جنت ته به می، اودغه ډله هغه خورک دی
 چی په داسی دین، ملت اولاره درومی کومه چی حیا
 او حیا د ملگرو (صحابه ؓ) طریقه، لار او دین دی»
 دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه
 په سبی سند سره د ابوصیریة رضی الله عنه څخه
 روایت کړی دی -

۳- دویمه ډله ددوی څخه هغه خورک دی چی دغه
 واسطی په برخه کښی یی د مبالغی نه کار اخستی دی
 اود خپلی غلطی عقیدې په وجه یی د واسطی څخه داسی
 مفهوم اخستی دی چی هغه هیڅ د واسطی مفهوم او
 مقصد کیدلی نه شی؛ پس دوی د همدغه غلطی پربنا
 د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات او د
 نورو انبیاءو، او نیکانو خلقو ذوات واسطی نیولی
 دی اودا عقیده ساتی چی الله تعالی د بندکانو هیڅ
 عمل نه قبلوی مگر هله یی قبلوی چی په دغو
 واسطو سره الله ته پنا ور وړی، اودغه واسطی
 ددوی لپاره دالله پاک په وړاندې وسیله وگرځی
 (تَعَالَى عَمَّا يُفُؤُونَ نَبَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

الله منزله او مقدس ذات دی، او د پیر و لویو
 صفتونو خښتن دی، دوی چی هغه وایي هغه د الله
 د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالیٰ
 په داسې صفت سره متصف وگرځولو چی حتی هغه
 ظالم او مستبد یا چایان چی په خپلو دساواز وکښي
 یی پیره داران او خو کیداران و درولی وی، او د
 واسطو والاؤ نه په غیر بل شوک نه شی ورنوتلې
 هغه به هم په دغو صفتونو سره متصف نه کړي شي.
 که واقعیت په نظر کښی و نیول شي نو دغه
 ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالیٰ د کلام سره ضدیت
 لری حُکه الله پاک فرمایي:

وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ
 أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا
 لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿۱۰۱﴾

ترجمه: او هر کله چی پوښتنه وکړی له تاڅخه
 بندگان حُما، له حال زماڅخه - نو بیشکه زه نژدې
 یم، قبولم دعا د دعا کوئی کوم وخت چو غواړې
 له ماڅخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان
 دی راوړی پر ما د یقین دی وکړی په قبول دعا
 سره، ښایي چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شی -

په دغه مبارک آیت کښې د یته کوته نیوشوی
 ده چی الله تعالی ته در سید و لپاره یواځنی واسطه
 په الله تعالی باندې قوی اوسیی ایمان لرل دی
 اویا په مشروع طریقہ باندې د الله پاک عبادت
 کول دی۔

دغه راز په دی مبارک آیت کښې عبادت د ایمان
 مخه مخکښی ذکر شوی دی، اودا پدې څا چی خلقت
 د یته متوجی شی چی عمل صالح، یعنی نیک عمل پیر
 نیات ارزښت او اهمیت لری اود الله تعالی درضا
 حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروری شرط دی
 او الله تعالی چی په قرآن کریم کښې دکوھی وسیلی ذکر
 کړې دې دهغې مخه هم مقصد طاعات او نیک عملونه
 دي، اودا هغه یواځنی واسطه ده چی تا الله پاک
 ته نژدې کوی، اود الله تعالی در رحمت دروازی در
 پرانزی او جنت ته دي ورنه نیاسی الله تعالی و هایلوی:

رَبِّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا
 إِلَيْهِ السَّبِيلَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ
 تُفْلِحُونَ (۱)

ترجمه: ای ایمان والاؤ! وویرینې د الله تعالی
 نه او ولټوی خاص الله تعالی ته نژدې والې په

طاعت سره، اوجهاد و کړی په لار د الله تعالی کښی
 د دې لپاره چی کامیاب شی یعنی مراد ته ورسیدی.
 الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوی
 او سپورتیا په برخه کښی چی د الله تعالی نیک بندگان
 یی، وسیله نیولی دی داسی فرمایلی دی :

«أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 السُّبُلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْدُوْرًا» (۱)

ترجه: هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی
 «رامدادشه ورته وایی» په خپله هغوی چنډ رب ته
 نژدې والی لټوی چی کوم یو به له دوی نه ډیر
 نژدې وي (الله ته)، او امید لری دوی د رحمت د
 هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناستا
 رب له عذابه ویره کیدای شی -

په دغه مبارک آیت کښی دا خبره په ډاگه
 شوی ده چی نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب
 حاصلولو یواختی لار ده، او د دینه پرته بله کومه
 لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلری
 او هغه نیک بندگان چی دوی وسیله نیولی دی

هغوي په خپله دخپل ځان پاره دغې و سيلې ته
اھتياج او اړتيا لري .

دغه ناپوهه خلق په دې خاطر چې ستومانه
نشي ددغو واسطو په ذواتو باندې اتکا کوي
او دخپلې غلطۍ او تيروتنې پر وجه نه نيک اعمال
تر سره کوي او نه د هرامو څخه ځانونه ساتي .

د مسلمانانو د خطا کيدو او انحراف لويه وجه
دا ده چې دوي د الله تعالی هغه مبارك قول چې په
هغې کښې يې د آدم عليه السلام د ټول اولاد سردار
جناب محمد رسول الله صلی الله عليه وسلم ته په خطاب
کولو کښې فرمايلي دي :

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا﴾ (۱)

هیر کړې دي يا ترينه هیر شوې دي ، ځکه په دغه
آيت کښې الله پاک فرمايي :

پيغمبره ! دوي ته او و ايه چې زه دخپل ځان لپاره
نه دکومې رسولو مالک يم ، او نه دصور د قح کولو
مالک يم .

دغه راز د رسول الله صلی الله عليه وسلم هغه قول
چې خپلې مکرانې لور فاطمې رضي الله عنها ته يې پکښې
فرمايلي دي : اي فاطمې ! دخپل ځان د نجات پاره عمل

و کړه هکله چې زه تاد الله تعالی د عذاب مخه نشم خلاص
ولې. (۱)

دغه ډول در رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه
قول چې فرمایي. کله چې انسان مرثی نو د هغه عمل
قطع شی مگر د دري خیزو نو ثواب ورته رسیدی
چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح
دی چې دعا ورته کوی.

دغه حدیث چې معنایی ذکر شوه مسلم روایت کړې دي
په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه **عَبَّاسُ**
رضی الله عنه په دعا سره و سیله نیول، او در رسول
الله صلی الله علیه وسلم مبارک ذات و سیله نه نیول
یو داسې تناقض بخش دلیل دی چې حتی که په **نصرو**
کښې د انبیاء و اصالحینو په ذواتو باندې د وسیلې
نیولو مخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه **طائفي**
درد پاره همدغه کافی ؤ.

دغه ډول د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه
یو ډیر ارزښتناک قول در مختار او د احنا بعضو
نور و کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړې
دي: **«وَأَكْرَهُ أَنْ تَسْأَلَ اللَّهَ إِلَّا بِاللهِ»** دی وایي
زه دا خبره بده گنم چې دا **الله تعالی** مخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنایی ذکر شوه بخاری روایت کړې دی.

بلڻ ۽ بانديءَ دانلله نه سوال شي۔

همدارنگه ڪه الله پاڪ ته ذڪر شويو ذواتو
ذوات واسطه نيول جائز وای نو خانجا به يبي ذڪر
په هغو دعاءَ کانو کڻي راغلي وای چي په قرآن
ڪريم او احاديثو کڻي موجودی دی۔

هو: ڪله ڇڄ ڊيو مسلمان سره داشوق پيدا
شي چي الله پاڪ ته په وسطو سره هان نژدي ڪري
نو ڪولپ شي چي دانلله پاڪ هڻه دانلله په ذات
ياد هڻلو اعمالو ڊجهلي هڻه په يو عمل يا دانلله تعالیٰ
دنومونو هڻي په يونوم، او يادده دصفتونو هڻه
په يو صفت باندي سوال وڪري۔

(۳)۔ مسلمانانو هڻه هڻي داسي ڪسان دی چي
هغويءَ دانلله او بند کانو ترمنج دغه واسطه يو
رسالت ڪڻي ڇڄ بيا دغه رسالت دتبليغ، تعليم او
تربيتي هڻه عبارت بولي، دغه ڀول دويءَ دغه
رسالت اهميت، او ورته دبشري ٿولي دضرورت
او اڀتيا اندازه هم درڪ ڪري ده، او همدا وجه ده
چي دويءَ په ڀيري جلتی سره محمد رسول الله صلی
الله عليه وسلم ته يعني در رسول الله صلعم شريعت
ته ور درو ڇڄ تر خود وڇڄ په رڻا کڻي ده په
دين باندي دهان پوهه ولو په برهنه کڻي دی

رسول الله صلى الله عليه وسلم، یوستره واسطه
 او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله
 د رسول الله صلى الله عليه وسلم سیرت او سنت نسی
 لولی لکه څنگه چې قرآن کریم لولی او شعاریی په
 دې برخه کښی دا الله پاته دغه مبارک فرمان دی :

قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ
 يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ
 سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ
 إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ
 مُسْتَقِيمٍ (۱)

ترجمه: يقيناً راغلی تاسو ته دا الله له طرفه نور،
 د رڼا یجنی محمد ص، او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه
 او هدايت کوی په هر یوه له هغې سره الله تعالی
 هغه چاته چې تابعداری کوی درضا دده په طرف
 د لارو د سلامتیا، او او پاسې دوی له تیارو (د کفر)
 شک، جهل، څخه نور د رڼا د ایمان، يقین، علم، نه په
 حکم خپل سره، او هدايت اښودنه، کوی دوی ته په
 طرف د لارې سې صافی (د توحید)۔

دغه ډله هماغه تاجیه فرقه ده چې په وړاندې
 ذکر شوی، حدیث کښی ورته گوته نیول شوې ده

او د جنت زيرک ورته ورکړل شوې دې .

اقتماً سفانه د دغه فرقې (پلی) لاره د پيژنيزه
سخته او ازغنه، يعنی د مشکلاتو او کړاوونو څخه ډکه
لاره ده، هکله حقيقي اسلام غريب او نا آشنا کړهيدلی
دی، او اکثر د مسلمانانو ورته شاوې اړولې دي او د
هانوته يې ورته په لرې مسافه کېنې نيولې دي، او د
واقعي اسلام په بدل کېنې يې بدعات او خرافات معل
او مروج کړهولی دي -

دغه مصيبت او فتنه د پيری پخوانی زماني څخه
را په دې خوا جريان لري او مصلحينو په کېنې د اصلاح
لپاره په دې تکليف سره خپل رول لوبولی دی. عربین
عبدالعزيز رضی الله عنه د دوی د جملې څخه په دې
هکله داسې ويلې دي:

مونږ د يو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی
دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاسه
کېنې مرسته نشي کولې، دا داسې يوه لاس ده چې
د سپين بزيرو او مشرانو ژوند پکېنې پای مومي، او
واړه او صغیر هلکان پکېنې ځوانی ته رسېږي، دې
وايي: يواځې او بانډه چې به، يوتاوړه اوتاروا
عمل تر سره کوي او د اکېمان به ورباندې کوي چې
دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله ربه په نزد

باندې دين نه وی .»

دا سلام او مسلمانانو د دغه ډول حال په باره
کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د یوحدیث
مفهوم واسپړی دی؛

دا سلام منونکی لکه څرنگه چې په ابتداء کښې
غریب او کمزوری و، دارنگه په آخره کښې به هم
غریب و ته پاتی وی پس نیک مرغه او مبارک دی
وی حال د غریبانو -

دغو غریبانو ته رسول الله صلی الله علیه وسلم په
ځپل مبارک قول کښې د جنت ذیرې په دی ډول سره
ورکړی دی:

« سَتَقَرَّتْ أُمَّتِي عَلَيَّ ثَلَاثًا وَسَعَيْنَ فِرْقَةً
اِثْنَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ، وَوَاحِدَةً فِي الْجَنَّةِ
وَهِيَ: مَنْ كَانَ عَلَيَّ مِثْلَ مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي»

دغه ناځیه فرقه « د الله پاک د عذاب څخه نځاپ
مندونکی ډله» یقیناً هغه څوک دی چې د رسول الله
صلی الله علیه وسلم دا حدیثو پیژندی، الله پاک
دی ورله مړی مرحوم وگرځوی او د ژوند وپه ژوند
کښې دی ورله برکت واچوی او د ځپل قوت او طاقت
په ذریعه دی ورسره مدد او مرسته وکړی ځکه
همدوی دی چې د هدایت اولاس بنوونی ستورې

او مشالونه دی، اود تقوی اوسمی لاری په لوس
بلونکی اود اعیان دی، چاچی ددوی سره د بنی
کړې ده نوهغوی هلاک شوی دی، اود چاچی دوی
پیروی پرینې ده نوهغوی کمراه شوی دی، ددوی
دعوت بالکل علنی او بشکاره دی، اود حق په لاره
کینی د ملامت شویو د ملا متینا څخه نه ویریني
اوس نوره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه (رحم) ته
پیرین دوی دغه واسطه په ځپله ارزښت ناکه
رساله (الواسطه بین الحق والخلق) کینی تشریح او
روښانه کړی.

د رساله ددې وپرده چې په طلاؤ یعنی په
سرو زرو سره ولیکل شی او مسلمانان یی په پوره
سوچ او فکر سره ولوی تر څو د غفلت د خوب څخه
را بیدار شی او د نصرت، قوت او سرلوپی په لوری
کامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو
بندگانو قبرو نوته ټیټې دل او پرې وتل، او په
عاجزی، ذلت او سرښکته کولو سره یی د دربارونو
د دروازو مسرکول او ښکلون پیرین دی.

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله

وصحبه وسلم.

حمود مهدی الاستانبولی -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى
اِنَّ اللَّهَ مُخَيَّرُ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ، (۱) اَمَّا بَعْدُ:

دغه رساله دهغو د وړو کسانو د بحث په باره کښې
د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوموچې یو بل
سره په هیل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس
د دغو دواړو څخه ودریل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ څا مخا یوې واسطې ته
ضرورت دی، هکله مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله
پاک ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

والله ج، او بندگانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین - ثنا او ستاینه یواځې
الله لره ده چې رب د مخلوقا تو دی. که د دې خبرې
مقصد دا وی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په
د رسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی

(۱) سورة نمل ۵۹، ترجمه: ودا یه ای محمده! چې
ټولی ثنا کانی او ستاینی خاص الله لره دی او سلام دی
په هغه بندگانو دده چې غوره کړی دی الله آیا الله غوره
دی یا هغه څه چې شریکوی یی دوی د الله سره.

نودا یوه پرځای او حقه خبره ده، ځکه مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شی سره مینه لري، په کوم باندې خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو باندې یې امر کړی دی، او د کوم شی د کولو څخه یې منع کړی ده، او دغه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دینمانو لپاره یې د کوم کار په کولو سره د عذاب وړ کولو وعده کړې ده، او دارنگه هغه عذابونه په څه ډول او څنگه دي.

دغه ډول مخلوقات ته د الله تعالی د اسماء و حسنات (بشکلونو، موینو، او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کې) یې عقل د هغود معرفت څخه عاجز دی، معلوما نه و، دغه راز د دې نور مثال دي چې اګا هی حاصلول وړ باندې د انبیاء علیهم السلام پورې کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته رالېږي دی رتباً او اسماً تیار لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ورو باندې ایمان لرونکی دی هم دوی هدایت مندونکی او هغه کسان دی چې د الله پاک پلور باندې د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرت کې یې اوچتو درجو او عزت هاوندان دي.

اَ مَا هغه شوک چي د انبياؤ مخالفين دى هغوي
 په يقيني توگه لعنتيان دى او په دنيا او آخرت کښي
 د خپل پروردگار د هدايت مخه محروم او لږې بڅخدي

چاچې قرآن ولوستلو او عمل يي ورباندې

وکړ نه به گمراه شي او نه به بد بخت شي

په دې برخه کښي رب العزت داسې فرمايلي دي :

رَيْبِنِيْ اَدَمَ اِمَّا يَأْتِيْكُمُ رُّسُلٌ مِّنْكُمْ
 يَقْضُوْنَ عَلَيْكُمْ اٰيٰتِيْ فَمَنْ اتَّقٰ وَاصْلَمَ
 فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَمُوْنَ - وَالَّذِيْنَ
 كَفَرُوْا بِآيٰتِنَا وَاسْتَكْبَرُوْا عَنْهَا اُولٰٓئِكَ اَصْحٰبُ
 النَّارِ هُمْ فِيْهَا خٰلِدُوْنَ (۱۰، ۱۱)

توجه: اې اولاد د آدم عليه السلام که راغلو
 تا سوته پيغمبران ستا سي له جنس نه چي بيان نه وي
 په تا سو باندې آيتو نوز مونږ نو هر هغه کس چي چي مان
 يي و ساتلو د بد و کارو نونه او خپل عمل يي اصلاح
 کړو نونه به وي هيڅ ويره په دوي او نه به دې
 غم ژن کيږي -

او هغه کسان چي زمونږ آيتو نو تيي نسبت د دروغو

و کړو او سرکشۍ یې وکړه د قیلولو دهنې نه هم دغه
کسان او سیدونکی د اور (یعنی دوزخ) دی، دوی په دغه
اور کېنې همیشه وی -

هداغه ډول الله تعالی فرمایي:
**رِقَامًا يَأْتِيَنَّكُمْ مِّنِي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا
يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ
لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ
كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيَهَا
وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسى (۱)**

ترجمه: پس که راغی ز مالہ طرفه تا سوتہ هدايت
نوهر چاچی متابعت و کړو د هدايت هماغس نه به ذی
گمراه کیږی (په دنیاکی، او نه به بد بخت شی) په آخرت
کینی، او هر چاچی ز مالہ یاده مخ وگره او، پس بیشکه
ده ته دی گزبان (ژوندون)، تنک او پورته به کړو
مونږ دلره په ورځ د قیامت کینی پروند، و به وایی
(دغه پروند کافر) ای به حیا وې دي پاڅولم زه پروند
حال داچی زه بینا وم په دنیا کینی، و به وایی دغه
شان راغلی و تاته آیاتو ته همونږ پس هیر کھی و تا
هغه، او هم دغه شان به نن ورځی ته هم هیر کړی شی

دغه ډول د دوزخیانو د حال بیانولو

په لړ کښې الله تعالی داسې فرمایلی دي:

كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ
سَدِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَادِرٌ كَذَّبْنَا وَكَلْنَا
مَا تَذَكَّرَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ
كَبِيرٍ - (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه خوکیداران (پیره دران) د دوزخ، آیانه وراغلی تاسو ته (ای منکرانو) وپروونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایي (منکران) هو په تحقیق راغلی و مونږ ته و پروونکی خو دروغ ژن وباله مونږ دی او وویل: مونږ (هغوی ته چې) نه دی را لیدلی الله هیرم شی نه یی تاسی مکر په کمرای لویه کښی.

دَغَهُ ډَوْلِ اللّٰهِ تَعَالٰی فَرُمَا یَلِی دِی

رَوَسِیْقِ الذِّیْنَ كَفَرُوا اِلٰی جَهَنَّمَ زَمْرًا حَتّٰی
اِذَا جَاءُوهَا فَتَحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

خَزَنَتَهَا لَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَتْلُونَ
 عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
 هَذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
 عَلَى الْكَافِرِينَ - (۱)

ترجمه: روان به کبری شی کافران ر به تیل و هوسما
 جهتم ته دی دی ترهنه دخته پورې چی راشی دوی
 دوزخ ته، نو پر ابه نستی شی دروازې دهغی ر به
 وایی دوی ته محافظان احوکیداران، ددغه دوزخ
 آیانه و راغلی تاسی ته رسولان ستاسی دجنس نه
 چی لوستل به دغه رسولانو پر تاسی آیتونه دقرآن
 درب ستاسی، او ویره ول به دوی تاسی لره له ملاقات
 ددغه ورعی ستاسی نه، و به وایی دوی کفار، ولنه
 راغلی و مونزته اولوستلی یی و مونزته، لیکن
 ثابت شو حکم د عذاب پر کافرانو۔

ابن عباس رضی الله عنهما دقرآن کریم دمعمول
 مکرولو په برخه کینی داسی ویلې دی:

چاچی قرآن ولوستلو او هغه حثه چی په قرآن
 کریم کینی دی په هغی یی عمل وکړو نو
 الله پال یی متکفل دی نه به په دنیا کینی
 مگراه او پلاری شی اونه به په اخر کینی بد بخت بد مرغه

رسولان دالله او بندگانو ترمنځ دا حکم

رسولو په خبره کښی واسطې دی .

اللَّهُ جَلَّ جَلَالُهُ بِهِ حُنِيدٌ مَبَارَكٌ كِتَابُ قُرْآنِ كَرِيمٍ كُنِيَ زَمَائِلِي
 (وَمَا تُرْسِدُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ
 فَمَنْ أَمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا حَوْلَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَجْرَتُونَ - وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ
 الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ - (۱۱)

ترجمه: او نه ليرې و مونږ رسولان مگر زيری کونکی
 د مؤمنانو ته په نعيم سره، او ويره وونکی د کفارو ته
 له جهنم څخه، پس هر چا چې ايمان راوړ او اصلاح يې
 کړه، عمل په طاعت سره، نو نه به دى هېڅ قسم ويره
 پر دوى باندې او نه به دوى حقه کښی، او هغه کسان
 چې دوى نسبت د دروغو کوى آيتونو زموږ ته وپه
 رسيدى دوى ته عذاب په سبب دهغې چې دوى فاسقان
 دي.

هم دغه ډول الله تعالى د قرآن کریم په بد های
 کښی فرمایلی دی :

إِنَّا أَوْهَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْهَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَاللَّيْلِ
 مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْهَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

(۱) د انعام سوره : ۴۸ او ۴۹ غیر آیتونه .

وَاسْحَقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطَ وَعِيسَىٰ وَ
 أَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا
 دَاوُدَ زَبُورًا وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ
 مِن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
 وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ۚ رُسُلًا مَّبَشُرِينَ
 وَمُنذِرِينَ لئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ
 حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ (۱۱)

ترجمہ: بیشکہ چی مونبز وحی کرپی وه تاتہ لکه
 خٹکہ چی وحی کرپی وه مونبز نوح علیہ السلام ته او
 نور و انبیاء ته پس له هغه نه، او وحی کرپی وه،
 مونبز ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحاق ته او یعقوب
 ته، او اولاد هغوی او عیسیٰ ته او ایوب، ته او یونس
 ته او هارون او سلیمان، ته، او ور کرپی و و مونبز داود
 ته زبور، او وحی کرپی وه مونبز د پیر و رسولانوته
 چی بیان کرپی دی مونبز د هغوی تاتہ مخکنی لدینہ
 او نور و پیر و رسولانوته چی هغوی مونبز نه دی
 بیان کرپی تاتہ او خبری کرپی دی الله تعالیٰ و موسیٰ
 سره خبری کول او لیزلی مودی رسولان زیری و کرکی
 او ویره و کرکی د دی لپاره چی نه وی خلکو لره
 په الله باندی دلیل او بهانه پس د لیکلو در رسولانوته۔

هَمْ دَارَنكَ اللهُ تَعَالَى فَرَمَائِي
 «اللَّهُ يُصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا مِّنَ
 النَّاسِ» (۱۲)

ترجمه: الله غوره کوی رالیبری شوې له
 فرشتواو له خلگونه -

اودا ددغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا مسلمانان
 یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقی توګه یو
 منلی شوی حقیقت دی، ځکه دوی ^{په}کود د الله اوسنده
 ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبره سولو په برخه
 کېږي د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د
 انبیاء وعلیهم السلام هغه عبارت دی قائل دي -

پس ددغه واسطو هغه چې څوک منکرشي هغه
 ددغه ټولو ملتونو او ادیانو د پیروانو په نظر
 په اتفاق سره کافر دی -

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کېږي
 نازل کړي دي، لکه سورتا انعام، اعراف، اود الر،
 او (هم، او رطس، والا سورتونه، اود دی په شان
 نور سورتونو شو، په دغو کېږي د هغه مضامینو
 بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

په الله اور رسول نو د الله او په وسخ د آخرت باندي
ايمان لول شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک
کولو ته یې اودغه راز یی دکافرانو د هلاکت د خوځولو
قیصې چی پیغمبران یی د روغ ژن کهنی و و بیان
کړی دی او فرمایلي دي :

وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ - اِنَّهُمْ
لَهُمُ الْمُنْصَرُونَ - وَاِنْ جُنْدًا لَهُمُ الْغَالِبُونَ (۱)،
ترجمه: او بیشکه مخکینی صادره شوې ده و عده خوځون
د پاره د دالین ليو شويو بندگانو خوځون، چې بیشکه
پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه
لینکری زمونږ خاتما هم دوی غالبه بریالی، دی (پکاوت)

هَمْدُ غَهُ دَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى فَرَمَائِلِي:

اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالدِّينَ اَمَنُوْا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُومُ الْاَشْهَادُ (۲)

ترجمه: بیشکه چی مونږ خاتما مدد کوو له خپلو رسولانو
سره اور مدد کوو له هغو کسانو سره چی ایمان یی راوړی
دی په ژوند د دنیا کهنی او په هغه وسخ چی قائم به
شی (و په سایزی، شاهدان له ملائکو، انبیاء، او مؤمنین)

(۱) سورة صافات: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

پر منکرانو باندی۔

او پیغمبران ہفہ ہ وک واسطی دی چی ددوی
اطاعت، پیردی او تابعداری حتی او ضروری ده
لکہ چی اللہ تعالیٰ فرمایلی دی :

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ ^(۱)
ترجمہ: او مونز نہ دی لیزنی ہیچ رسون مکر لیکلی
مودی، ددی لپارہ چی دده حکم دی او منلی شی
دا اللہ پہ حکم سرہ۔

او هم دارنگہ اللہ تعالیٰ فرمایلی دی:
قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ
اللَّهُ ^(۲)

ترجمہ: وو وایہ ای محمدہ! دو بیتہ، کہ چیری
یئی تاسی چی محبت کوی لہ اللہ سرہ پس ہا تا بعدای
وکری، نو محبت بہ وکری اللہ پاک لہ تاسو سرہ۔

همد غہ ہول اللہ تعالیٰ فرمایلی دی:

قَالَ الَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَ
اتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ ۗ أُولَٰئِكَ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۗ ^(۳)

ترجمه: پس هغه کسان چې ايمان يې راوړوپه ده
 (محمد)، او تعظيم يې وکړو دده او مدد يې وکړو ده
 او پيروي يې وکړه دهغه نور (رنا، چې نازل کړي
 شوی ده دده سره، دغه ستايلې شوی کسان هم دې
 خلاصی موندونکی دی -

او د قران کریم په بل آيت کښی الله تعالی فرمايلی:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ
 لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
 اللَّهَ كَثِيرًا (۱)

ترجمه: بيشکه ده تا سولره په اکارو، رسول الله کښی
 پیروی نیکه دهغه چاله پاره چې امید لری د ثواب الله
 او امید لری د ثواب او نعمتو نرد روستی ورحمی قیامت،
 او یادوی الله لره پیر -

غیر مشروع واسطه.

که د واسطی فتحه یی مقصد داوی چې د بنده له پاره
 حتما داسې واسطی ته ضرورت دی چې ور له په جلب منافع
 کښی او دفع د اضرار وکښی واسطه او مرستندوی وکړی
 او بنده دغه واسطی ته د مثال په توگه دروزی که نصرت

اوهدایت غوښتلو په برخه کښی رجوع کونکی اودسی
 اود حاجت سرکولو په امید ترینه دځپلو حاجتو نو د
 پوره کولو سوال وکړی، نو دا هغه عظیم او خطرناک
 قسم شرک دی چی الله پاک دهم دغه شرک په
 اساس مشرکان کافران بللی دی هکه چی دوی ادالله
 تعالی نه په غیر بد خوځ متصرفین اوسفارشیان
 نیوی اود هغوی یی د نفع اود نقصان، مالکان گنبل، او
 حال داچی سفارش دالله تعالی د اذن او اجازی پوری
 اړه لری، الله پاک په دی باره کښی داسی فرمایلی دی

اَللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا
 بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى
 الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُوْنِهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا
 شَفِيعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چی پیداییی کړل
 اسمانونه اوهمکه اوهغه هه چی په منځ د دی
 دواړو کښی دی په شپږو ورځو کښی بیا استوی
 وکړه ده په عرش باندې نشته دی تا سولره پله
 ده نه بل خوځ دوست اوسفارش کونکی، ایاپند
 نه قیلوی تا سو؟

دارنگه الله تعالی فرمایلی دی :

وَأَنْذَرُ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا
 إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا
 شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو ته
 چې ویریدنی لداینه چې جمع به کړې شادوی چیل
 پروردگار ته، نه به وی دوی لره سواد الله تع
 نه دوست یچ کونکی اونه سفارشی (شفاعت کونکی)
 ددی له پاره چې دوی پرهیزکاری وکړی.

فریبتوا و انبیاء و سرح د تکلیف لری کولو واک
 نشته.

په دی هکله الله تعالی فرمایي:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ
 فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا جَبْدًا
 أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ بِهْمِ
 أَلْوَسِيلًا أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 حَدُورًا (۲)

ترجمه: و دوايه رای محمده! د ویته چې راوبلی
 تاسو هغه کسان چې تاسو وړ باندې سواد الله ته دمدد
 کارانو گمان کوی پس هغوی اختیار نه لوی د تکلیف لری

کولو تاسونه، اونه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لری. هغه کسان چی دوی یی عبادت کوی (رامد د شه درته وایی) په خپله هغوی خپدرب ته نزدې والی لتوی چی کوم یوبه له دوی نه ډیر نزدی وی (الله ته) او امید لری دوی درحمت د هغه (الله) او ویریزی د عذاب د هغه نه یقینا ستادرب له عذابه ویره کیدی شی

هم دغه راز الله تعالی فرمایلی دی:

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَعِمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِنْكُمْ شَيْئًا وَكَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ
الْأَنْبِيَاءَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا فَذَرْنَاهُمْ
فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شَيْءٍ
وَمَا لَهُمْ مِنْكُمْ مِنْ شَيْءٍ وَكَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ
عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا لِمَنْ أِذْنٌ لَّهُ، الآية - (۱)

ترجمه: و دایه (دوی ته ای محمده!) و بولی تاسو هغه معبودان چی کمان به کاوه تاسو په دوی بانگی د آلهه و، په غیر د الله نه چی دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کینی اونه په حُکمه کنبی او نشته دی هیچ حصه او شراکت ددی دغو معبودانولره په آسمان او حُکمه کنبی رپورته او بنکته، او نشته دی دغه الله لره د دوی نه هیچ شرف

مددکار، او کپته نه رسوی شفاعت او سفار بنیت په نزد
د الله، مکر شفاعت دهغه چاچی اجازه ورکړې الله هغه
ته، یاد هغه چا پاره چی دهغه په حق کښی د شفاعت
کولو اجازت وشی .

د سلفو یوې ډلې ویلی دی : هڅی قومونه ووچی
هغوی په دهنلو حاجتو نو د سر کولو له پاره عیسی علیه
السلام او عزیر علیه السلام او فریستی بللی، نو الله پاک
د ویته د دې حقیقت څرکنده ونه وکړه چی فریستی او
انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لری کولو واک لری، او نه
د دویته د تکلیف د بدله ولو اختیار لری، بلکښی هغوی
په خپله الله پاک ته د نزدی کیدو او تقرب هڅه کوی
او د الله تعالی درحمت حاصله ولو په امید دی، او دهغه
د عذاب نه په ویره کښی دی .

په الوهیت سره د فرشتو او انبیاء و نیول

کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی :

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ
وَالنَّبُوَّةَ شَمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي
مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّيْنَ بِمَا كُنْتُمْ
تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ، وَلَا
يَا مَرْكُمُ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا

أَيَا مُرْكُم بِالْكَفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱)
 ترجمه: مناسب نه دی هیچ بشر لره چی ور کړی
 الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او پیغمبری
 او بیا د وایي خلقوته چی تاسی زمانداکان، عبادت
 کونکی، شی پی له الله مخه، لیکن داسی کس وایي، شی
 تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان)، په سبب د دی چی
 بنسودته کوی د الله د کتاب، او په سبب د دی چی تاسو
 زده کوی کتاب، او امر نه کوی تاسوته (پیغمبر) چی
 ونیسی تاسو پرینتی او پیغمبران حق دارد بندگی، آیا
 حکم به کوی تاسوته په کفر سره پس له هغی چی تاسی
 مسلمانان شوی یی.

الله پاک پتی مبارکوایتونو کنبی دا خبره روښانه
 کړه ملائکی او انبیاء د بندگی او عبادت حق دار کڼل
 کفر دی پس خوگ چی پرینتی او پیغمبران په داسی
 توگه واسطی نیسی چی د مصیبتونو د لری کولو په
 وخت کنبی ورته درامد د شه آوازونه کوی، په ریښتی
 باندې کوی، مافوق الاسباب ترینه، دکتودلاسته
 راوړلو اوضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوینه
 دگناه د مغفرت، د زبیه له پاره د هدایت، او دغه راز
 د مشکلا تو د حل او دروزی د پراخ والی په برخه کنبی

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر گنل کیږي. (۱)

علماء در سؤل الله صلی الله علیه وسلم و امت ترمڼی یواځی د اسلام د تبلیغ په ساحه کینی واسطی دی.

که خوځ د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان در سؤل اکرم صلی الله علیه وسلم او دده د امت ترمڼی په دې شان د واسطو په توگه قبلوی چی عالمان د ویته دین رسوی، په دین یی پوهه وی، ادب ورته وربنای (۱) کله چی پرینتو او انبیاؤ په حق کینی د عقیده ساتل چی دوی د عبادت هقدار دی کفر بل کیږي، نویاد هغو کسانو د کفر په برخه کینی څه سوال پیدا کیږي چی هغوی روگانه په غیره مخلوق کینی نور کسنا او کانی بوتی او داسی نو شیان د الله تع سره د الله په صفاتو کینی شریک او د عبادت مستحق بولې. او چی کله پیغبران داسیاؤ نه پرته او ملائکی د الله د حکم او ورکړی شوی صلاحیت څخه سواد خیر او شر رسولو په برخه کینی د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په هضم کینی څپلې بی وسی څرکندونه کوی او د عبادت نه یی سر غړوته د ځان لپاڅرم کوی نوبل به خوځ وی چی هغه به د الله پاک په صفاتو کینی الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی په قرآن کریم په دې اړه زیاتونه وجود لری. (ژباړن)

او مقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نو دا خبره یی درسته او پرځای ده هکه دغه کسان د دینی علم پوهان چی کله په یوه مسئله باندي راجمع شی او اتفاق وکړی، نواجماع یی په قطعی او یقینی توگه هجت ده هکه چی دوی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندي نه غوندیږی.

او که چرته د دوی ترمنځ په کوم شی کېنی اختلاف ولیدل شی نو حکمی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کېنی او د رسول الله صلی الله علیه و سلم په احادیثو کېنی لټول پکار دی چی هغی ټیټی راجمع کړی هکه چی یوی په یواځی ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکینی د رسول الله صلی الله علیه و سلم نه پرته نور په ټولو خلقو کېنی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، مند کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پرینو ډل کیږی.

د علماء و مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمایلي دي :

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» - جزء من حدیث رواه ابوداؤد والترمی
بسنده صحیح -

ترجمه: علماء د پيغمبرانو وارثان دی او شکر نشته چې
 پيغمبرانو د خانه روسته دینار او درهم په میراث
 سره نه دی پرینودی بلکنی هغوی په یقینی پول
 سره پرینبی دی نوچا چې دغه علم واخست او زده
 یی نر نوده پوره برخه ترلاسه کړې - دادهغه هدیث
 جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره
 روایت کړی دی -

او هورک چې د مجازی پاچا د وزیرانو او مرستیالانو
 په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښی د وساطت دندی
 لری، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه پول واسطی په
 دی شان سره ثابته وی چې دغه واسطی الله تعالی
 ته د مخلوق اړتیا وی وړاندی کوی او الله د دغو
 واسطو په وساطت او سفارش سره بنده کانونه لاس
 بنوونه کوی او روزی ورکوی، پس په دی اساس
 مخلوق خپلی غوښتنی هغوی ته د واسطوته، وړاندی
 کوی، او هغوی په دې باره کښی بیاد الله تعالی څخه
 سوال کوی او مثال یی داسی دی لکه څنگه چې د
 پاچایانو په وړاندی واسطی قرار لری چې دغه واسطی
 په دی خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو
 په نزد د اعتبار له پلوه ځانگړی مرتبی لری. نو
 دوی د اولس یعنی رعیت اړتیا وی هم پاچایانو ته په

گوته کوی او هم یی د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس حنلی مطالبی د غوښتو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندی کوی، او داله دی امله چی د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغ، سوال کول ورته یا بی ادبی معلومیری، او یا دچی په مستقیمه توگه د حاجت منولخوا د پاچا نه په غوښتنه کښی ورته واسطوته په مراجعه کولو زیاته فائده وی هکله دغه واسطی (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پرتله سره د پاچا په نزد خاص او نژدی مقام لری پس هغه خو لږ چی په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندی عقیده لری، نو هغه کافر او مشرک دی، او واجب دی چی د توپی ویتلو غوښتنه ترینه وشی که توبه یی ویتله ښه ده، او که توبه یی نه ویتله نو قتل یعنی ودی وژلی شی.

او داهغه کسان دی چی خالق یی د محسوس تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یی شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښی په دغو کسانو باندی رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږی چی په دغه فتوی کښی حای کیدلی نه شی.

دخلكو او پاچا يانو ترمنځ واسطې درې ډوله دي.

د پاچا يانو او دخلكو ترمنځ چې كومي واسطې قرار لري
د هغې درې وجې دي:

لومړئ وجه داده چې دغه واسطې پاچاه ته د
خلكو د حال احوال څخه كوم چې پاچاه ته په هغې باندې
علم نه وي خبر وركوي، نو كه څوك وايي چې الله (ج)،
د بنده كانو په احوال باندې نه خبريږي مگر هله خبر
شي چې هيني ملا نكي او انبيا ء او يا نور څوك ورته د
بنده كانو د حال څخه اطلاع وركړي، نو داسې كافر
دي. ځكه چې الله پاك په پتو يعنې په ورو او پير پتو
خبرو باندې پوهيږي، او هغه هه چې په ځكه او آسمان
كښې پتې دي د الله پاك د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ
السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) د الله سنه آوريدونكي او سنه ليدونكي
دي (الله)، په مختلفو ژبوسره د بيلا بيلو هاجتونو
د غوښتلو په برخه كښې ناري او فريادونه آوري، او
د يو آواز اوريدل، دى د بل آواز د اوريدلو څخه نه منع
كوي، دغه راز دى په كثرت د سوالو نو سره غلطيږي
نه، اود غوښتلونكو په غوښتنه سره خفه كيږي نه.
دويمه وجه داده چې پاچاه د معاونينو (مرستيالانو)
د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو تدبير كولو شي
اونه د دښمنانو په مقابل كښې د فاع كولو شي نو هغما

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وی
 هکه چی دی بیوسی او کمزوری دی او الله جل جلاله دغه
 ناقصو صفتونو خته پاک دی د چاکومک او مرستی احتیاج
 نه لری؛ الله تعالی فرمایلی دی :

رَقِلَادُ عُوَالِدَيْنِ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي
 الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِنَّ مِنْ شَيْءٍ وَمَا لَهُ
 مِنْهُنَّ مِنْ ظَهِيرٍ - (۱) توجه یو هل مخینبی شوی
 ده ودی کتلشی -

دغه ډول الله تعالی فرمایلی دی :

وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَ
 لَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمَلِكِ وَلَمْ يَكُنْ
 لَهُ وَلِيٌّ مِنَ الذَّلَالِ وَكَبْرَهُ تَكْبِيرًا - (۲)
 ترجمه: و دایه ټوله ستاینه الله تعالی لره ده هغه د
 لره ده چی نه یی ولد نیولی دی اونه ورسره خوځ په
 بادشاهی کینی شریک شته دی، اونه ورسره خوځ
 مددکار شته د بیوسی له وجهی نه لکه چی کتاب بیان
 وایی، او په لویی سوره یا ذکره الله لره ده وخت
 په لویی کامله سره -

(۱) سبا: ۲۳- (۲) سوره بنی اسرائیل: ۱۱۱ -

شاه صاحب په موضح القرآن کښی لیکي: په الله باندې بی دسی یعنی چرته راځی نه چی مددگار ته بی ضرور پښی شی، ژباړن

داسیا یو په عالم کښی چی څه مو هودات دی الله دهنو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چاته احتیاج نه لری غنی او بی پروا دی، او دالله تعالی نه ماسوا چی هرڅوک دی هغوی ټول الله پاک ته محتاج دی.

اما کوم چی پاچایان دی هغوی دخپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او اړتیا لری بلکښی حقیقت دادی چی دوی په بادشاهی کښی دهنوی سره برخه والی او الله (ج) یودی ده سره هیڅوک په سلطنت (واکښی) کښی شریک نشته لآ اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

دریمه وجه داده چی پاچا ترهنه وخت پوری دبل چاله پلوه تشویق نه شی ده سره د ملت په حق کښی د فائدی، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږی نو کله چی پاچا په دې ارتباط یا دخپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چی د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وی مخاطب شی او یا ورته په دی مورد کښی په داسې توگه دیوچا له خوا مشوره وراکړل شی چی د پاچا سره هم امید پیدا شی، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شی، نو بیا دغه وخت

د پاچا په عزم او ایراده کښې د ملت د اړتیا و در فم کولو
په باب چمتو والی دامنځ ته شی، او دایا له دی امله چې
د ناصر او مشیر سپارښت د ده په زړه باندې اثر د اغیزه ،
کړې وی، او یا داچې د مشوره و د کونکې د وینا تر تاثیر
لاندې کومې چې تشویق او تخویف د واپه افا ده کولو غلی
دی .

اما الله تعالی د کرد و اشیا و رب او مالک دی، او مور
چې خومره په خپل اولاد باندې ترحم لری الله پاک د ښه
هم زیات په خپلو بنده کانو باندې مهربان دی ! -

دغه ډول د ټولو اشیا و خلقت د الله پاک د ارادې پورې
اړه لری که الله پاک د کوم شیخو پیدا کید و اراده کړې وی
نوهغه په وجود کښې راځی او که الله تعالی یی اراده نه
وی کړې نو دهغه وجود بیا امکان نه لری .

او د ده (الله) چې کله د ځینو بنده کانو له پاره د کتوتوب
د ځینو نورو کسانو پورې مربوط کړه و لوی کونو بیا دغه کسان
د هغوی سره مرسته پیل کړې، د عاکول ورته شروع کړې
او په دې برهنه کښې ور له په سفارش بنا و کړې او دغسی
د دی نور امثال هم واخله، پس د الله تعالی هغه ذات دی
چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او د هغه ذات دی
چې د احسان کونکې د عاکوی او سفارش والا په زړه کښې
یې د دعا، سفارش او نیکی کولو لار ده پیدا کړې ده .

اوردی ا مکان هم نشسته چی داسی خوگ دی مود
 ووسی چی هغه دی الله (ج) لره د چیلی ارادی پر خلافت
 باندی بچور کری او یا دی هغه الله پاک ته په هغه
 باندی خبرور کھی چی الله پاک په هغه باندی العیاذ
 بالله (علم نه د سلوده ، ارداسی خوگ هم نشسته چی
 هغه الله پاک لره د امید او ویری ورکولوسب وگرھی
 او هر دغه وجه ده چی رسول الله صلی الله علیه وسلم
 فرمایلی دی :

لا یقولنّ اهدکم اللّٰهم اغفر لی ان شئت... یعنی
 ستا سوخته یوکس دی داسی نه وای چی : ای الله ! که
 ستا خونبه وی نو بخنبنه راته وکیه ، ای الله ! که ستا
 خونبه وی را باندی ورحیمه - بلکنی په یقین سره دی
 سوال کوی هکه چی الله پاک مختار دی خوگ یی مجرئی
 نشی -

شفاعت د الله پاک داذن پورې اړه لری

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کبھی د هغه د
 اجازی نه پرته لکه چی الله (ج) فرمای سفارش نه شی کوی
 (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ .) (۱) خوگ
 دی هغه کس چی سفارش به وکھی په نزد دده مگر په
 احازت دده - او الله پاک فرمایلی دی :

(قَبْلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ... الآية (۱))
 همدارنگه الله تعالى فرمایلی دی: (وَلَا يَشْفَعُونَ
 إِلَّا لِمَنْ اُرْتَضَى) (۲) شفاعت به نه کوی مگرد هغه چاله
 پاره چی الله پری راضی شوی وی. پس دا خبره یی په
 نه اگه کپه چی هر هغه خوږ چی په غیر د الله (ج) هڅه
 بللی شی، هغه نه واکمن دی اونه ورنه د الله په
 واکمنی کینی برخه شته اونه دی د الله لپاره معاون دی
 اوشک نشته چی سفارش یی د الله دا اذن پرته کته نه
 شی رسولی -

اما پاچایان داسی نه دی، هکله د پاچایانو په حضور
 کینی سفارش کونکی کله د قدرت خاوندان وی، کله د پلانو
 سره په سلطنت یعنی واکمنی کینی شریکان وی او کله د
 پاچایانو سره په دولتی چارو کینی مرستیالانو کومیان
 وی. نو دغه کسان اود دوی نه علاوه نور کسان
 پرته له دی چی د پاچا هغه اجازه واخلی د پاچا په وړاندی
 سفارش کوی اود پاچا له خوایی سفارش منل کیژی
 اودا کله له دی امله چی پاچا ورته احتیاج لری، او کله
 له دی وجی نه چی پاچا ترینه ویره حسن کوی، او کله
 یی ورسره دهغه احسان او انعام په مقابل کینی د بدلی
 او مکانات په توگه قبولی چی دوی د پاچا سره کپری وی

بناءً دی دھنلی نبئی او حوی سفارش له دی دھن قبلوی
 چی دی دھنلی نبئی ته احتیاج لری هکله د هوی او نبئی
 مخالفت یی ارو مرو په ضرورتا مینیی، دغه راز دی خپل
 نوکر سفارش هم نه رد کوی، هکله که رد کوی یی نو داسه
 داویره پیدا کیږی چی یا به یی دا مرضنه سر غره ونه
 وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولو کښی کونښن وکړی
 د بندکانو ټول خپل منعی سفارشات په همدی
 ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش
 نه قبلوی مگر له دی امله یی قبلوی چی یایی ترینه تمه
 کیږی او یایی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا
 تمه نه لری، د هیڅ چا نه د یریزی نه، او هیڅ چاته احتیاج
 نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی او فرمایلی دی:

وَاللّٰهُ اِنَّ بِلَهِّ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
 وَمَا بَيْنَهُمُ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
 شُرَكَاءُ اِنْ يَتَّبِعُونَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنَّ هُمْ اِلَّا
 يَحْرُصُوْنَ - قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبْحٰنَهٗ

هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ (۱۱)

ترجمه: خبردار يقيندار الله تعالى په اختيار کښی دی
 هغه خولک چی په اسمانونو کښی دی، او هغه خولک چی په
 طکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

دا الله نه شريكانولره بولې، او تا بعداری نه کوی دې
مگردگمان، اونه دی دوی مگرد زوغرت، اېکل کارونه
کوی ... وایې دوی نیولی دی الله تعالی ولد (نازولی،
پاک دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص دة لره دی
هغه څه چې په آسمانونو کښی دی او هغه څه چې په چمکه
کښی دی .

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی دهم
دغو مشرکانوله خوا سفارشیان کېدل کیدی، الله تعالی فرمایې
رَوَيْعِبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاءُ نَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ
أَتُنَبِّئُوكَ اللَّهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا
فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - (۱)

تره: او بندګی کوی داخلې په غیر الله نه د هغه چا
چې نه ضرر رسولی شی دویته اونه نفع رسولی شی دې
ته، او وایې دوی چې داکسان سفارشیان زموږ دی دا الله
تعالی په دس بار کښی، وایه ته آیاتاسو خبرور کوی الله
تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغی باندی په
آسمانونو کښی اونه په زمکه کښی دیعنی داسی شی چېرې
نشته، پاک دی الله تعالی او پر لوی دی له هغواشیاءو څخه
چې دوی بی شریکوی دا الله (ج، سوره - اوهم دادنکه الله تم

فرمایلی دی:

فَلَوْلَا نَصْرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ
اللَّهِ قُرْبَانًا لِلَّهِ طَبَعًا لِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (۱)

ترجمه: پس اولیٰ مرسته و نه که له دوی سره هغو
چی نیولی و دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه
د پاره د نژدې والی الله ته بلکنی ورت شول (د عتد)
په وخت کنبی، له دوی څخه او هم دادی د روغ دوی
او هغه څه چی تری یی دوی پرا الله .

آود مشرکانو د عقائدو نه د خبرو د کولو په لړکی
یسی داسی فرمایلی دی:

مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِقَرِّبُنَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ (۲)

ترجمه: او دید دوی: عبادت نه کوو مونږ د دوی
مکر ددی له پاره چی نژدی کړی دوی مونږ الله تعالیٰ
ته په مرتبه د قرب کنبی.

دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

لَوْلَا يَا مَرْكُمُ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّنَ
أَرْبَابًا (۳)

آوهم داسنکه یسی فرمایلی دی:
رَقِبُوا دُعَاؤَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ

۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) ال عمران: ۰

فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا جَوْلِدًا
 أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ
 السَّبِيلَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
 مُحْتَدِرًا - (۲۵)

مگر سفارش والا اودعا کوئی صرف ہنہہ ہول سفا^ش
 اودعا کو پشی دکوم پہ بارہ کنبی چی ورتہ اجازہ شری^{حاصلہ}
 وی، پس دی ہنہہ ہول شفاعت نہ شی کو پشی دکوم ہنہہ
 چی منہ راغلی بی، لکہ د مشرکانو پہ حق کنبی سفارش
 کول اوور لہ بخینہ غوہنتل شواللہ تعالیٰ فرمایلی دی:
 مَا كَانِ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا
 لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا
 تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ، وَمَا كَانِ
 اسْتِغْفَارُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ الْأَعْتَىٰ مَوْعِدَةً
 وَعَدَهَا آيَاتُهُ كَلِمَاتٍ تَبَيَّنَ لَهُ أَنََّّهُ عَدُوٌّ
 لِلَّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ طَائِفَاتٌ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ حَلِيمٌ - (۲۲)

ترجہ: نہ دی روا پیغمبر لہ او نہ مسلمانا نولرہ چی
 بخینہ ووعواپی د مشرکانولہ پارہ اکرکہ وی دوعاوندن
 د چیلوی پس لہ ہنہہ نہ چی بنکارہ شوہ د ویتہ چی دوی
 دوزخیان دی، او نہ وہ بخینہ غوہنتل د ابراہیم، چیل

۱۱۱ ہنہ اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴

پلاسه مکریه سبب د و عدی و ده چی کړی ده (پلاسه هغه
 وعده د ده ابراهیم) سره پس هکله چی بنکاره شوه ابراهیم
 ته چی دی د بنمن د الله دی نو بیزاره شوه هغه نه بلیشکه
 ابراهیم خامخا دیر نوم زری اوصبرناک و - او دغه د و د الله
 تعالی د منافقانو په هکله فرمای دی:

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ
 لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که وو غواړی
 ته بخښنه د دوی له پاره او که یی ونه غواړی د دوی
 له پاره، هیڅکله به ونه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابت شوی ده چی الله پاک
 خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق د بخښنی
 غوښتلو هڅه منم کړی دی، او ددی خبری هڅه یی خبر
 وړ کړی دی چی دی (الله) د ویته بخښنه نه کوی او د
 فرمایلی یی دی:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا
 دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چی شرک او کړی شی
 د هغه سره، او بخښی هغه کتا هونه چی کم دی د دینه
 هغه چالره چی اراده و فرمای دی د مغفرت یی. دغه د و د

(۱) منافقون؛ ۶ (۲) سورة النساء: ۴۸ -

فرمایلی دی:

وَلَا تَصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا
تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَمَا تُوُوا وَهُمْ فَاسْفُوتُونَ، (۱)

ترجمه: او هیچ کله مه کوه مونج (د جنازه) په هیچ
تن له دغو (منافقان) چی مرشی، اومه دریزه په قبر
دده (د دعاء، استغفار، یا تدفین) اهتمام له پاره، بیشکه
دغه (منافقان) کافران شوی دی په الله تعالی او په رسول
دهغه، او مړه شوی دی دی په داسی حال کنبی چی
دوی نافرمان وو، هم دارنگه الله تعالی فرمایلی دی:

أُدُّعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ يَرْجِبُ
الْمُعْتَدِينَ (۲)

ترجمه: و بولی تاسی خپل رب لره (هر وخت) په زاری
عذر او په پته سره بیشکه چی الله نه خوښوی تیریدونکی
له شرعی حدودو نه په دعا کنبی، او په دعا کنبی شرعی
حدود څخه تجاوز دادی چی بنده د الله پاک څخه دهغه
کار کول غواړی چی الله پاک هغه کار نه کوی د مثال په
توگه دی نبی نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبری
مقام غواړی، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوی
اوداسی نور شواو یاد چی د الله پاک څخه د کناه او

معصیت سوال گوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه خوږ دی چی الله پاک ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیادای هغه پر دك غوښتنه کولې شوې په دغه غوښتنه (د دعای) کېږی کناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه وو غواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندې ټینکار نه کوی ځکه چی هغوی پښه هغی باندې د ټینکار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایي معصوم دی:

إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّا وَعَدَدُ الْحَقِّ وَ
أَنْتَ أَهْلَكُمُ الْحَكِيمِينَ (۱)

ترجمه: بیشکه ما حوئی ز ما د اهل څخه دی، او بې شکه وعدۀ ستا سو حقه ده، اوتۀ د پیر لوی حکم کونکی یی، بیا الله پاک و فرماید:

رَيْنُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ
صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ وَأَنْتَ
أَعْظَمُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ - قَالَ رَبِّ انِّي
أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَالْأَلَّا
تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمَنِي أَكُنْ مِنَ الْخَسِرِينَ (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

هڪه ڇي ڏي د اسي عمل والا ڏي ڇي نيٺ نه ڏي ايس
 دُعا مه غواړه زمانه دهغه چا په باره ڪنبي ڇي نشته
 ڏي تالره ده هغه (دايمان) په باره ڪنبي يقين بيشڪه
 زه پند در ڪوم تاته ڇي (نه) شي ته له جاهلانوَ حُنه
 وويل ده: (نوڙ) اڪا ربه حُا! يقيناً زه پناه غواړم پتا
 سره له ڏي ڇي سوال و ڪم له تانه دهغه چا په باره
 ڪنبي ڇي نشته مالره دهغه په ايمان باند ڇي يقين
 او ڪه ته بخشنه و نه ڪي ماته اوره و نه ڪي په
 ما باند ڇي نو شم به زه له زيان ڪارانونه.

او هه سفارش ڪونڪي، اود عاوالا ڇي ^{ڪوي دهغه سفارش} دا پڻه پاڻ په
 دربار ڪنبي سوال اوسفارش اود عاوالله تعاليٰ د قضا
 قدر او مشيت پوري اڀره لري پس دا الله هغه ذات ڏي
 ڇي قبلونڪي د سفارش ڏي ادا جابت ڪونڪي د دعا ڏي
 اوهغه ذات ڏي ڇي سبب او مسبب د وارهو خالق ڪا
 اود اود عا دهغو اسبابو د جملي حُنه ده ڪوم ڇي د
 الله تعاليٰ له طرفه مقدر شوڪاري -

پس ڪله ڇي حقيقت په ڏي ترتيب سره ڏي بيانو
 محض اسباب مؤثر ڪنل ڀي له ڏي ڇي مؤثر حقيقي
 ته يي نسبت وشي، شرڪ في التوحيد ڪنل ڪير ڀي
 اود سبب حُنه په ڏي وجهه ڪارنه اخستل ڇي په ڏي
 برهنه ڪنبي يي سببببت تثبيت نه ڏي داد عقل تنقيص

اونیکر تیا وجه ده او په کلي توکه داسيا بوځنه
 سترگي پتول چي هير وجود نه لري داد شريعت يې
 اعتباره کول او د باندې داغ لکول دي، بلکيني په
 بنده باندې دالانم دي چي دي به متوکل علی الله
 اوسينې او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او
 اميد به ترينه ساتي او دا ځکه چي الله پاک د بنده د مشکل
 د حل له پاره د مخلوق دعا او ځني نور شيان چي خوښي
 وکړي اسباب مقرر کړي دي -

د ادني په حق کيني د اعلي له طرفه دعا

غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشرعي طريقې
 د دعا غوښتل يوه مشروع او جائزه طريقه ښيي
 لورې مرتبې څاوند يي د تپتي درجې د څښتن له پاره
 کولې شي او د تپتي درجې والا يي د لوړې درجې څاوند
 په برخه کيني کولی شي لکه چي د انبيا و عليهم السلام څخه
 به د شفاعت او دعا غوښتنه کيده او دغه راز مسلمانانو
 د استسقاء يعني د باران کيدلو په برخه کيني د رسول الله
 صلي الله عليه و آله څخه د سفاريت او دعا غوښتنه کړي (۱)
 او همدارنگه بيا د رسول الله صلي الله عليه و سلم څخه
 بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په گډه سره د

(۱) د اد اعلي له طرفه د ادني په حق کيني د دعا کولو مثالونه

استسقیٰ په پاره کښی د نبی علیه السلام تره عباس رضی الله
 عنه د د عاکولو له پاره غوره که او وړاندی یی کره -
 دغه د وک خلک به د قیامت په وسر انبیا ووعلیهم -
 السلام شخه د شفاعت غوښتنه کوی چی محمد رسول الله
 صلی الله علیه وسلم په دوی کښی دگ دوسفارش کورنگو
 سرداردی، اودیوشمیر خاصو سفارشونو دیارهم
 دهمده په برخه دی، اما ددی سره سره بیا هم په
 صحیحینو کښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم شخه دا خبره
 ثابته ده چی ده فرمایلی دی: (۱)

و اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل ما يقول ثم صلوا
 علی فانه من صلی علی مرة صلی الله علیه عشا
 ثم سلوا الله لی الوسيلة فانها درجة فی الجنة
 لا تنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجو ان اکون
 ذلک العبد فمن سأل الله لی الوسيلة حلت له
 شفاعتی یوم القیامة» - (۲) یعنی کله
 چی تاسی د مؤذن شخه اذان آوری نو تاسی ورسرهغه
 شه وواپی چی هغه یی وای (داذان کلمات ورسره تکرار
 وی، اربیا وروسته پرما باندی درود وواپی هکه هغه

(۱) داندی له پلوه داعلی درجی دڅښتن له پاره دعوا
 غوښتلو مثالونه ذکر کړی - (ژباړن) -
 (۲) دایواهی مسلم روایت کړی دی -

خوڪُ ڇي پرما باندی يو واس درود وو وایي الله پاک
 په هغه باندی لس کرفت درود وائی بیا ورسپی د الله تعالیٰ
 څخه زمانه پاره وسیله وغواری حکه دغه وسیله په
 جنت کښی یوه درجه ده چه د الله تعالیٰ د بندۀ کانسو
 څخه دیو بندۀ له پاره اختصاص شوی ده، او زه هیله
 کوم څي دغه بنده زه وو وسم پس خوڪُ ڇي زمانه لپاره
 د الله پاک څخه وسیله او غواری نو د قیامت په ورځی زما
 د شفاعت له پاره مستحق وگرځیده۔

دغه راز عمر رضی الله عنه څي کله د عمری کولو لپاره
 تللو او رسول الله صلی الله علیه و سته په څخه ښه ویله
 نو عمر رضی الله عنه ته یی و فرمایل: **يَا اَخِي لَا تَنْسِي**
مِنْ دُعَائِي، (۱) ای زه که! ما په دعا کښی له یاده
 مه اوباسه۔

پس نبی علیه السلام د خپل امت څخه غوښتی دی څي
 دده له پاره دعا وغواری، لیکن دغه غوښتنه ددی
 جملی څخه نه ده څي دی کښی د خپلو امتیانو څخه سوال کړي
 بلکښی دی دوی ته په دی باندی داسی امر کوی لکه
 څرنگه څي دی ورته د نورو نیکو اعمالو په پاره کښی
 په کومو څي ثواب حاصلیږی، امر کوی، د رسول الله صلی

---

(۱) ددی حدیث په سند کښی عاصم بن عبد الله
 دی او هغه ضعیف دی۔

الله عليه وسلم له پاره د خپلو امتيانو په ټولو اعمالو كې
 چې د دوى له خوا تر سره كېږي د دوى په شان اجر دى
 ځكه د رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه ثابت ده چې
 ده فرمايلى دى: مَنْ دَعَا إِلَى هُدًى ... الخ

يعنى چا چې د نيكۍ په لورى بلنه وركوي نو ده لپاره
 دهغو كسانو د ثواب په اندازه اجر دى چې د ده تابعان
 و كړي بې لدې چې د دوى په اجر كې څه كم والى راشي
 او څوك چې د گمراهۍ په لورى بلنه وركوي نو پر ده
 باندې به دهغه چا د گناه په اندازه گناه پيټي كېږي
 چې د ده پيروى كړى وي بې له دې چې د دوى د گناهو
 په بار كې څه كم والى راشي.

پس په داسې حال كې چې رسول الله صلى الله
 عليه وسلم د هر نيك عمل په لورى خپل امت ته بلنه وركوي
 ده، نو د ده له پاره د دوى په ټولو هغو اعمالو كې
 چې په هغې كې د ده تابعان كړي دي، د دوى
 په شان اجر دى.

دغه ټول كله چې دوى په رسول اكرم صلى الله عليه
 باندې درود وايي، نو الله پاك په هر يوه هغوى
 باندې لس هلى درود وايي رحمت لېږي، او د رسول الله
 صلى الله عليه وسلم له پاره د دوى د اجر په شان اجر هاسلېږي
 او د هغه خېره ده چې الله پاك د رسول الله صلى الله عليه وسلم

په حق کښی د دوی د د عا اجابت کوی او شت نشته چې الله
 تعالی د دغه د عاپه واسطه سره دوی ته ثواب یعنی
 بدله ورکوی، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه
 ته رسیدی هغه د دغه د عاپه واسطه سره د الله تعالی
 د لوری نعمت کړی.

دُعَا دَاعِيٍّ اَوْ مَدْعُوِّهِ دُ وَاِوْتَهُ كِتَابًا سَوِيًّا

د رسول الله صلی الله علیه سلم هغه په صحیح حدیث
 کښی ثابت ده چې ده فرمایلی دی: داسی یو سړی
 نشته چې دی د خپل و د ور له پاره په غیاب کښی د عا
 کوی مکر دا چې الله پاک هغی له یوه فرېسته مقررده وی
 چې هر واری دی د خپل و د ور له پاره کومه د عا کوئو
 دغه مقرر شوی فرېسته وایي: آمین او ستاله پاره دی
 هم د و مره وی.

په یو بل حدیث کښی راغلی دی: (رَأْسُ رُحْمِ الدَّاعِيِّ
 دَعْوَةٌ غَائِبٌ لِقَابٍ) (۱) یعنی ډیره زیاته د قبول و
 د عاپه غیاب کښی د یو چاله پاره د عا کول دی.

پس د بل له پاره په د عا غوښتلو سره داعی د عا کوئو
 او مدعوئو له (د چاله پاره چې د عا غوښتل کښی) د وارو

(۱) منذری، ذهبی، او هغو نورو حدیث پوهانو

دغه حدیث ضعیف بللی دی.

ته کته رسیدی اگرچی دعا کونکی په رتبه کینی د هغه چا
 چی دعا ورسره له غوښتل کیری تیت هم وی، له دی امله
 مؤمن چی کله دخپل ورور په حق کینی کومه دعا کوی نو
 په هغی سره هم ده ته فائده حاصلیری او هم پرې
 هغه چاته فائده رسیری چی دعا ورسره له غوښتل کیری -
 پس چا چی بل ته وویل: زماله پاره دعا وکړه او په
 سره یی خپل خان اود دعا کونکی دواپرته کته رسو
 مقصد و، نو دې او هغه مسلمان روری دواپرته د نیک او
 تقوی په برخه کینی د یوبد مرستیالان وگرهیدل لکه
 ده خپل دعا کونکی ورور د مطلوب په لور و هخواوه اود
 هغه شه تر سره کولوته یی متوجه که چی د دواپرته
 پاره پکینی فائده او کته ده -

پس غوښتونکی په دعا سره د داسی فعل چی دواپر
 ته پکینی فائده وی د هغه چا په شان دی چی بل ته په
 نیک او تقوی سره امر کوی چی بیا مامور ته د دغه عمل
 په انجامولو سره هم ثواب رسیری او آمرته هم د
 د ثواب په اندازه ثواب حاصلیری لکه چی دغه مامور
 دی نیک عمل ته دابلی دی، او بالخصوص د هغود عاکانو
 په برخه کینی لکه چی الله تعالی فرمایلی دی: **بِنْدَةِ مَامُورٍ**
مَنْ حُوِّلَ شَوْاى دى = اَوَاسْتَعْفِرْ لِنَفْسِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَ

ترجمه: او بخشبنه او غوايه دکناه چپلی اود پاره د مؤمنانو سر پيو او مؤمنانو بنحو په دې کښی الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیایي فرمایلی دی:

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

(۱) - ترجمه: او که چیرې دا چ له کوم وخت چی ظلم وکړی دوی په ځانونو خپلو داغلی دى تاته پس بخشبنه غوښتی دى دوی له الله څخه او بخشبنه غوښتی دى پیغمبر د دوی له پاره نوځا مخا به موندلی وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې د پیر رحم والا .

په دې آیت کښی الله پاک دعا مو خلقو دا استغفار او د دوی په حق کښی یی در رسول الله صلی الله علیه و سلم دا استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښی رسول الله صلی الله علیه و سلم ته د دى امر شوی دى چی دى د مؤمنانو سره او مؤمنانو بنحو له پاره بخشبنه او غوايه ولې دا خبره دیا ونی وپړه چی الله پاک مخلوق ته د دى (مرنه دى کړې چی دوی دى د مخلوق له پاره د داسی شی سوال وکړې چی الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو مرنه دى کړې بلکښی الله پاک چی بنده ته د کوم شی امر کړی دى هغه فعل دى او کورک دى عملول یی د الله تعالی عبادت او طاعت دى

او د فایده په حق کښې د اسلام، سعادت او دغه راز الله تعالی ته د نزدیکی وسیله اوسېدای.

پس کله چې دی دغه فعل ترسره کړې نو د الله پاک د لورې د لوی احسان او انعام (پیر زونې، مستحق وگرځې او د ټولونه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندې د هغې پیر زونه کړې د هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې دغه ایمان د قول او عمل مخته عبارت دی او د طاعتونو او نیکو په کولو سره زیات والی موی، زهر کله چې بندګ د خیر کار (نیک عمل وکړي)، نو په ایمان کښې یې زیادت راشی او د هغه حقیقی انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالی په دې مبارک قول کښې شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ) - (۱)

ترجمه: لاس د هغو کسانو چې تا انعام کړې دی په هغوی باندې. او دارنگه د الله تعالی په دی قول کښې یادونه شوی ده:

رَوَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومني نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وي چې

انعام کړې دی الله پر هغو باندی -

اما دا خبره چی د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه
نعمتونه دی او که نه دی، په دیکنی زمونږ د مسلك
د علماو او نورو علماو د وده مشهور قوله دی چی
تحقیق له معنی د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه
بلل کیږی اگرچی من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل
کیږی -

ولی دینی نعمتونه کوم چی حصول یی په کار دی او
هغه څه دی چی الله پاک یی په کولو سره امر کړی دی
اود واجبواو مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه
امور دی چی طلب یی د مسلمانو په اتفاق سره ضروری
خبره ده، اود اهل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی
او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه
ذات دی چی بنده ته یی نعمت د نیک عمل په ترسره کولو
سره حاصل کیږی -

په دی ځای کینی مقصد دادی چی الله پاک مخلوق
ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کینی صوف دهغه
څه په باره کینی د سوال کولو امر کړی دی چی په هغی
کینی د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چی هغه یا واجب
دی یا مستحب دی ځکه چی الله تعالی مخلوق څخه د دینه
پرته بل څه نه غواړی، پس بل چاته به څنکه اختیار

وسا کچی له ده شخه دی د دینه رواجو او مستحبونه،
 په غیر بل څه وغوښتل شی! بلکنی الله تعالی په بنده
 د ضرورت نه پغیر د بنده شخه د مال غوښتل هم هر لم
 او ممنوع کړ ځولی دی.

اوس په دی لړ کښی د دعا غوښتونکی نیت ته کتل
 پکار دی چی نیت څنګه دی، که مقصد یی په سره مامو
 بالذعاء (د عاکونکی) ته او یا دهان او د عاکونکی د وارو
 له پاره فائده رسول و، نو په دی سره دعا غوښتونکی
 ته ثواب حاصلیږی، او که پیرته یواځی خپل مطلب حاصل
 یی مقصد وېی له دی چی مامور بالذعاء (د عاکونکی) تری
 ګټه ورسپیږی، نو دا یواځی د ده د نفسی تقاضا پوره
 کول دی او بس.

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک بیخی امر نه
 کوی، بلکنی د دغه راز سوال شخه یی نهی کړی ده ځکه
 چی دا د مخلوق په حق کښی داسی یو سوال دی چی د چا
 له پاره پکښی د مصلحت او ګټی رسولو کوم قصد نه دی
 شوی، او حال دا چی الله پاک مونږ ته امر کوی چی ده ته
 راجع شو، بنده ګی یی وکړو او د بنده کاسه سره یی په نیکی
 او اہسان کولو سره مشغول او وسو.

په دغه ډول سوال کښی د دعا مقاصد و شخه دیو
 قصد هم نه دی شوی نه پکښی الله تعالی ته د مراجع کیدو

دعا او صلوة قصد شوی دی اونه پکنی مخلوق سره
احسان کول، لکه ذکوۃ ادا کول شو په نظر کنبی نیول
شوی دی.

اگرچی بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نکنا
کار یزی اما بیا هم ما مود به، او ما یوذن له فیه، یعنی
هغه شی چی بنده ته یی دکولو امر شوی دی، او هغه شی
چی بنده ته پکنی صرف اجازه حاصله ده یوشان نه دی
بلکنبی دواړه په خپل منځ کنبی یو ډیل سره توفیر او
فرق لری.

د مثال په توگه استرقاء، یا ددم اچولو غوښتنه
شوه، هکله دغه کار اگرچی جائز دی خو بیا هم رسول الله صلی
الله علیه و آله په یو حدیث کنبی فرمایلی دی: **أَوْ يَأْزِرُهُ كَسَانًا**
داسی دی چی بی له حساب څخه به جنت ته دا خلیزی او
دا **خَوَكٌ** دی چی استرقاء یعنی در قبی او دم طلب نه کوی
ر مقصد دادی چی، دوی د ضرورت په وخت کنبی در قبی
د طلب څخه کوم چی صرف ما یوذن له فیه دی او در خمت
په درجه کنبی قوا لری د وسیلی په توگه استفاده نه
کوی بلکنبی د توکل څخه کوم چی اعلی اولویزه درجه مقام
لری کار آخلی.

د شیخ الاسلام ابن تیمیه ره وایي: د دی مسئلی په
هکله مابل حایي کنبی په تفصیل سره بحث کړی دی او په

دی های کینی مقصد دادی چی هر شوک دالله اودالله
 د مخلوق ترمم داسی واسطی ثابتہ وی لکه خرنگہ چی
 د مجازی پاچایانو اورعیت ترمم وجود لری، نوهغه ددغه
 عقیدای په لرو سورة داسلام مخه خارچیر: ی او مشرک
 کرمی، هکله داد هغو مشرکانو عقائد و چاچی دبتانوعبت
 اوبندگی کوله او ویل به یی:

دا (بتان، دانبیاد او نیکانو بندگانو تصاویر او شکلونه
 دی او الله ته دتقرب حاصلولوله پاره زمونږ وسیلی دی!
 صمدارنگه داهنه ډول شرک دی چی الله تعالی دهنی
 په وجه په نصرانیانو باندی رد کړی دی او فرمایلی یی دی:
 رَاتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِنْ
 دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ بْنَ مَرْيَمَ وَمَا مَرْوًا
 إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ، (۱)

ترجمه: اختیار مندا جوړ کړی دی، دوی ملایان او پیران
 هیل د احکامو د حلالو او حرامو په غیر دالله تعالی نه ،
 او مسیح هوی د مریم او حکم نه و شوی دوی ته مکر دی
 خبری چی بندگی دی وکپی دوی خاص د مدد کاریو، نشته
 دی لائق او هقدار د بندگی په غیر له دانه، پاک دی الله تعالی
 دهنی نه چی دوی یی و دسورة شریف کمرحو ی .

دغه راتہ دالله تعالیٰ شخہ پہ مستقیمہ توکہ دسوال
 کولو پہ برهنہ کنبی الہی فرمان داسی راغلی دی :
 وَإِذَا سَأَلْتَّ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ مُّذْهِبٌ
 دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا
 بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ (۱۱)

ترجمہ: او هرکله چی پوښتنه وکړی له ما شخه بندهگان
 زمانه حال زمانه نو بيشکه زه نژدی يم قبلوم دعاد دعا
 کونکی کوم وخت چی وغواړی له ما شخه پس ود منی حکمونه
 زما او ايمان دی راډری پرما ديقين دی وکړی په قبول
 د دعاسره، بنایي چی دوی په سمه لاره محکم پاتی شی -
 هم د ارنگه الله تعالیٰ فرمایلی دی -

فَإِذَا قَرَعْتَ فَانْصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ - (۲)
 ترجمه: پس کله چی فارغ شی د تبلیغ یا لما شخه شخه، نو
 هان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کنبی، او حیل رقیب رغبت
 او نارای کوه -

هم د ارنگه الله تعالیٰ فرمایلی: (وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ
 فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهًا) (۳)
 ترجمه: او کله چی تکلیف ورسپړی تا سوته په دریاب
 کنبی، نو هیرشی ستا سونه هغه څو چی تا سویی په حاجتو
 کنبی په غیر دالله تعالیٰ نه را بولی - او هم د ارنگه الله

فرمایلی دی :

اَمَّنْ يُّجِيبُ الْمُضْطَّرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ يَكْشِفُ السُّوءَ
وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْاَرْضِ (۱) - (۱)

ترجمہ: بلکنی ہغہ خوٹ (غورہ دی) جی قبلوی سوا
د عاجز (بیکسی اوناقراس) کلہ بولی دغہ مضطر ہغہ للہ
اولری کوی سختی اوکھوی اللہ تاسولرہ خلیفہ کان پہ
زمکہ کنبی .

دغہ دانہ اللہ تعالیٰ فرمایلی دی :

يَسْئَلُهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ
هُوَ شَٰنٍ (۲) - (۲)

ترجمہ: سوال کوی دانہ اللہ تعالیٰ مخہ ہر ہغہ خوٹ جی
پہ آسمانونو او ہمکہ کنبی دی ہر ہر اللہ پہ یوبل شان
کنبی دی .

پہ اللہ باندا توکل او یوازی دانہ اللہ تعالیٰ
خٹہ ویرہ او امید سائل تو حید خٹہ عبا دی

شک نشتہ جی اللہ پاک د حید مبارک کتاب پہ ذریعہ سہ
ہم د شہک جرہی قطع کرہی دی او ہمیری پہ دغہ کتابہ
د توحید د دغہ دول پورہ وضاحت او بیان کرہی دی ، او د
پہ دی خاطر جی ہیخ یوکس دانہ اللہ تعالیٰ خٹہ پرتہ پہ بل

هميشه باندی توکل و کبری، نه ترينه امید و ساقی اون ترينه
 ویرینی، الله تعالی په دی هکله داسی فرمایلی دی:
 ﴿فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاحْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي
 ثَمَنًا قَلِيلًا ط (۱)

ترجمه: پس مه ویرینی تا سود خلقونه او ویرینی
 له ماڅخه او مه اخلی څا په ایا تو نو باندی بدله لږه (دنیا)
 همدارنگه الله تعالی فرمایلی دی:

﴿إِنَّمَا ذُكِرَ الشَّيْطَانُ يَخْوَفًا أَوْ لِيَأْخَذَ
 جاسوس یقیناچی شیطان دی تاسی دخپلو ملګروڅخه
 ویره وی. ﴿فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا رَبَّكَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾
 پس مه ویرینی له هغوی نه، اوله مانه ویرینی
 که چری یی تاسی مؤمنان. یا ځکه چی تاسو مؤمنان یی.

هُمُّدُ ارْنُكهُ اللهُ تَعَالَى فَرْمَايِي:
 ﴿الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ
 وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كَتَبَ
 عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ
 النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً﴾ - (۳)

ترجمه: آيا نه دی کتلی تا (ندی رسیدلی تاته حال هغو
 کسانو چی وو ویلی شو دوی ته: بند کړی تاسو لا سونه
 خپل او قلموی یعنی سم ادا کوی لمونځ او درکوی تاسی نکو.

نوکلہ چي فرض کړي شو په دوی باندې جنک، په دې وخت کېني
 یوه ډله له دوی نه ویریدله له خلقونه په شان د ویري
 د دوی د الله نه، بلکېني د پیر زیات د ویري له دغه .

دغه ډول الله پاک فرمایلي دي .

«إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ أَمَنِ بِاللهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَلَمْ يَحْشَ
 إِلَى اللَّهِ» - (۱)

ترجمه: بیشکه چي آبادوي مساجد یعنی جوماتونه د
 الله تعالى هغه شوک چي ايمان يې راوړي دى په الله او
 په ورسام آخرت اوسم يې اداء کړي دى لمونځ او ورکړي
 يې دى زکوٰة او نه دى ویري دى مگر د الله نه یعنی
 په غیر د الله مخه د بل چانه نه دى ویریدلى .
 پس دا خبره څرکنده شوه چي اطاعت به الله
 او د الله درسون دواړو کېږي، او ویره به يواځې د
 يو الله مخه کېدای شي .

همدارنگه الله تعالى فرمایلي دي :

«وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللهُ وَرَسُولُهُ
 وَقَالُوا حَسْبُنَا اللهُ سَيُؤْتِينَا اللهُ مِنْ فَضْلِهِ
 وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى رَيْبِنَا عَابُونَ» - (۲)

ترجمه: اوکه دوی خو شماله شوی وای په هغه

چی ورکړی ؤ دوی ته الله تعالیٰ اورسول دهنه، او دوی ویلی وای چی کافی (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زردی چی رابه کړی مونږ ته الله تعالیٰ د فضل هیل نه اورسول ددغه الله (له بد غنیمتہ)۔

او الله تعالیٰ ددی قول نظیر د الله پاک دغه مبارک قول دی چی فرمایي:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چی وویلی دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړی دی ستاسی دمقابلی له پاره ډیر لښکر نو ویریزئ له دوی نه پس دغه ویرولولایات کړ ایمان ددوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ اوری ښه کار سادی۔ رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید دغه قسم په کامله توگه ثابت او روښانه که او دشرا ټول اسباب یی په خپل امت کښا محو که او نابود کړپ او داله دی امله چی دغه ډول توحید ز مونږ ددی قول تثبیتونکی دی چی وایو۔

(لا اله الا الله، نشته دی لائق د بندگی او عبادت

مکریو الله دی یعنی دانله پاک نه په غیر بل خود د
 عبادت او بندگی ورته دی، حکم، اله، هغه ذات دی چې
 زیونه ورته په کمال محبت، تعظیم، درنیت، احترام
 امید او خوف سره تسکین له پاره پناه وروړی -

رسول الله صلی الله علیه وسلم په دی برخه کښی
 زښت زیات تاکید وکړ او حتی چې خپلو امتیانوته یی
 وفرمایل: (لا تقولوا ما شاء الله وما شاء محمد، یعنی داسی
 مه وایئ که دانله خوښه وی او د محمد خوښه وی
 بلکښی داسی وو وایئ: ما شاء الله ثم شاء محمد، که
 دانله خوښه وی او بیا د محمد خوښه وی -

یوحی یو سړی رسول الله صلی الله علیه وویل:
 که دانله خوښه یی او ستا خوښه یی، رسول الله صلی الله
 علیه وسلم وفرمایل: (اجعلتی لله ندا، آيا زه دی الله
 شریک وگرهولم؟ داسی ووايه: (ما شاء الله وحده،
 که دیو الله خوښه وی - (۱)

(۱) په اوسنی وخت کښی د پیرو زیاتو خلقو د خولو خچه په
 ناپوهی سره دغه ډول ناروا اقوال زیات راوړی او بیا خصوصاً
 په هغه وخت کښی چې تملق او غوږه مالی ورسره مل شې نو دوا
 خاوندانوا وهغو کښته چې ورته په مادی لاسه اړتیا لری په
 خطاب کښی وایي: خدای اوته به داکار کوی، په خدای اوتاباند
 داکار شو، که د خدای اوستا خوښی وی، نو داکار کښی، په خدای
 (پا ق ص)

دغه راز رسول الله صلی الله علیه و آله فرمایلی دی :
 خودی لویہ (قسم) کوی نوهغه دی پنه الله سره
 قسم یاد کړی او یا داچی چپ دوسی، همدا رنگه بی
 فرمایلی دی : چاچی دان الله پاک نه په غیر په بل شه
 باندی لویہ وکړه نوهغه د شرک مرتکب وگرهیدای یعنی
 د الله پاک سره بی شریک پیدا کړو -

دغه ډول رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم ابن عباس په
 رضی الله عنه ته و فرمایلی : کله چی سوال کوی نو د الله نه
 او کله چی د مرستی غوښتنه کوی نو د الله څخه مرسته غو
 او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د
 لیکنی څخه چی مخکینی دی راتلونکی دی، اوته ورسره مخ
 کیږی (یعنی کوم شی چی تاته د رسیدی هغه مقدار
 شوی دی، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښین کړی
 تاته کټه نشی رسولی مگر هغه شی چی الله پاک ستا فائد
 له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبری
 کوښین وکړی چی تاته نقصان اوزیان در ورسوی
 نو تاته نقصان نه شی در رسولی مگر هغه شی چی الله
 پاک ستاد ضرر له پاره لیکلی وی -

(پاتی صلا) اوتاباندی می سپاری دی، خدای اوتاته می
 سپاری دی. د دغه حدیث له مخی دغه ډول اقوال شرعانا روا
 دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

دغه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی:
 زما د تو صیفا په برخه کشی دو مرة افراط مه کوی
 لکه خو مره چی نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
 کنبی کړی ؤ، بیشکه زه بنده ایم ماته دا الله بنده او
 دهغی رسول و ووايي. همدارنگه یی فرمایلی دی:
 الله! ته زما قبرت ونه کی حوی چی عبادت یی شرع شق
 دغه ډول رسول الله فرمایلی دی: زما په قبر
 باندی اختر خوشالی او میله، مه جوړوی، پرما باندی
 درود او وایی، بیشکه ستاسی درود هر حای کنبی چی
 یاستی ماته را رسیزی.

همداغه ډول رسول الله صلی الله علیه وسلم دخپل
 مرض په حالت کنبی وفرمایل: په یهودو او نصاراؤکی
 دا الله لعنت وی دوی دخپلو انبیاءو د قبرو نوخنه
 مساجد جوړ کړی ؤ- ده خپل امت دهغه ډول افغانو
 او مراسمود اچراکولوخنه ویرولو کوم چی دیهودانو
 او نصرانیانو له خوا په دی برخه کنبی منو ته راغلی ؤ.
 اُمُّ الْمُؤْمِنِينَ عَائِشَةُ رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وای:

که دا ویره نه وای چی خلق به بیادرسول الله صلی
 الله علیه د قبرته مسجد جوړ کوی نو حتما به یی قبر
 مکشوف یعنی بنکاره وای او کوم هائل یا پرده به یی
 نه لری، لیکن دا بد کار دی چی قبریی بنکاره شی مسجد

ترینہ جو رشی^(۱) «شخ وایی» دایو وسیع باب دی چی
زینت زیات دلائل پکینی وجود لری - (۲)

(۱) لکه چی په فتح الباری کینی ذکر دی مراد په دی سره
د کور حثه د باندی دفن کیدل دی -

(۲) ټول هغه احادیث چی معنایی مخکینی ذکر شوه د
سند په لحاظ سره جید او کره دی -

(په روستی حدیث کینی چی رسول الله صلی الله علیه و آله
په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یی وراه
دایه گوته کړی دی چی دوی د چنلو انبیاؤ د قبرونو حثه
مساجد جوړه کړی و، او بیا رسول الله صلی الله علیه و آله
صحابه او امتیان په دی برخه کینی دهغه ډول افعالو چی
حثه ویرو کوم چی هغوی د چنل مانه ایجاد کړی و، بناءً
اوس په دی باندی هان پوه ول په کار دی چی در اتخذوا
قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ، چی معنایی داده، دوی د چنلو
انبیاؤ د قبرونو حثه مساجد جوړه کړی و، هه مقصد کیدی
شی ۶ -

شیخ محمد ناصر الدین البانی د دغه (اتخاذ) یا مسجد
جوړولو په باره کینی په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مناهج)
نومی چنل تصنیف کینی مفصل او په زمره پوری بحث کړی
دی او د موضوع په اړه یی یوزیات شمیر احادیث په مختلفو
روایاتو او عباراتو سره د نقل کړی دی او بیایي دغه

(اتخاذ) د علماؤ او محدثینو د اقوالو په رنم ا کښی په دری
مړوله داسی معنا کړی دی =

۱ - په قبرو نو باندی لمونځ کول یعنی په قبرو نو باندی
سجده ایښودل -

۲ - قبرو نو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښی ورته
لحنا مخ کیدل -

۳ - په قبرو نو باندی چوماتونه (مساجد، جوړول او پکښی
د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی د اهر لیکلی دی چی امام شافعی (رح) ویلی
دی چی حدیث د غودری واپو معنا کانونه شامل دی -

د دغه رسالی د ژباړونکی په نظر چی د دغه درسیو
معنا کانونه هره یوه واخستل شی په اوسنی وخت کښی
دهی یوی له پاره مصداق وجود لری هکه داسی چوماتونه
وجود لری چی په مقبرو کښی په قبرو نو باندی د پاسه
آباد شوی دی، او خلک پکښی لمونځ کوی -

دغه راز د پیر چوماتونه دی چی په اډیرو کښی او
نورو هایدو کښی د قبرو نو په منځ ا د یاخو او شاکښی جوړ
شوی دی، او دغه ډول په هغو مسجدونو کښی بعضو
پیرانو، اهوندانو او ملا امامانو مړی د هغو خود غرضو
اشخاصو له خوا د فن کیزی چی اکثره یی په لمانځه او دعا
کښی د قبلی په لوری مخی ته واقع کیزی -

دارنگه په مقبرو، درگاهه کاناو په اصطلاح زیاتونو
 کښی سجده او انحناء او د قبرونو ټکله ول او چ کول د
 قبر پرستواو زیارت پرستوله هوا یوه عادی مسئله کړهیدلی
 ده. په دی هکله دی د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی
 کتاب اتخذوا الساجد من اتخذ القبور مساجد، ته مراجعه وشي
 الله یار دی مونږ ټولو مسلمانانو ته د سعی لاری
 هدایت او کړی، او د هر مړون شول او ناروا اعمالوڅخه
 مودی په امان کښی و ساتی).

(ژباړن)

هغه اسباب چی الله پیدا کړی دی انکار تری نشی کیدی

مؤمن سره له دی چی په دی باندی علم لری چی الله
 پاک د ه شی پالونکی او مالک دی، هوددی سما سره
 دی دهغو اسبابوڅخه چی الله تعالی پیدا کړی دی امکانو
 د مثال په توگه الله ج، دنباتاتو د راتوکولو او ذرغونو
 ولوله پاره لکه چی فرمایي باران یی سبب کړهولی دی -

رَوَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَاءٍ فَأَحْيَا بِهِ
 الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ (۱۱)

ترجمه: او په هغه څه کښې چې راوړولی دی الله تعالی
 د آسمان له طرفه له او بوختی نوز، غونه کړیې ده په
 هغوا و بوسره ځکه پس د وچ والی دهغی نه او خپاره کړی
 یی دی په دی ځکه کښې له هر قسمه زنده سر یعنی خوښیا، د-
 سنجو څخه -

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانوله پاره اسباب
 گرځولی دی د کومو وجودی د دغور واپو یعنی لمر او سپوږمۍ
 پودی اېه لری -

دغه ډول یی دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا
 او سفارش سره حاصلیږی اسباب گرځولی دی -
 د مثال په توګه پد باندی د مسلمانانوله خواد جنازی
 د لومړی ادا کول شول، ځکه د جنازی لومړی دهغوا سبا بود
 جلی څخه دی چې الله پاک دهغی په توسه سره پر مړی باندی
 رحم کوی او په دغه مړی باندی د جنازی د لمانځه ادا کولو
 ته ثواب ورکوی -

اما په اسبابو کښې د ری ټکو ته متوجه کیدل په کارنی
 یو داچې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کو
 ها نګړی سبب په پام ونه نیول شی بلکینی د دغه سبب په
 څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفادۀ کول ضروری دی
 او ددی سره سره د مطلوب د لاس ته راوړلو په لاسه
 کښې ځنی خندان هم وی چې دهغی لری کول هم ضروری

دی نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شی او خنداڼ له منځه
 لاړنشی مقصد نه حاصلیږی، او الله (ج) چی پاک او منزله
 دی هغه څه لره چی خوښه یی وی هغه پیدا او شته کاندی
 اکرچی دخلقو خوښه نه وی، او کوم شی چی دخلقو خوښ
 وی نو دهغی وجود هله ممکن کړی چی الله پاک یی دپیدا
 کیدا و اراده وکړی.

دویم داچی دیوشی په سببیت بانندی عقید ساتل بی له
 دی چی په سببیت بانندی علم ولری، هموع امردی، پس هغه
 څوک چی دیو داسی شی سببیت ثابت وی چی یا ور بانندی
 علم نه لری او یا هغه د شریعت مخالف وی هغه په باطله
 لاره روان دی، لکه هغه شخص چی د نذر متعلق په دی
 کمان اوسی چی نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتو نو د
 حصول په برخه کینی یوسبب دی، ځکه په صحیحین کینی
 د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابت ده چی رسول الله
 صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړی ده او فرمایلی
 یی دی: نذر منونکی د نذر په ادا کولو سره کوم غوږ عمل
 نه ترسره کوی بلکینی نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د
 خروج او وتلو یوه لاس ده.

دسیم داچی دینی اعمال کوم چی مشروع نه وی داسیا یو
 د جملی څخه نه حسابیږی، ځکه چی مبنی د عباداتو، توفیفی
 ده، یعنی د شارع څخه د سمع او نقل پوری اړه لری پسرځ انسان

له پاره دا جائزندی چي دی دالله پاک سره شریک مقر
 کړي، او دالله تعالیٰ هغه په غیر بل چاته را مدد شه و وړا
 راویي بلی او عبادت یی ورا له پیل کړي، اگر چي دی په دی
 گمان اوسی چي د غیر الله بلنه د ده له پاره د هغو
 مقاصد و د لاس ته راوړلو په برخه کینی سبب جوړی
 دای شی. له همدی امله هغه طریقی چي د شریعت مخالفی
 او بدعت دی دالله تعالیٰ د عبادت په برخه کینی وړباندی
 د انسان له پاره عمل ترسره کول اگر چي دی پری د شریعت
 گمان هم کوی، ممنوع او ناروادی.

د اخبره هم په پام کینی نیول په کار دی چي کله کله
 د انسان سره د هغو مقاصد و په لاس ته راوړلو کینی
 هغه وخت چي دی دالله تعالیٰ سره شریک مقر، کاندی
 شیطان مرسته کوی، او کله کله د انسان هنی حاجتونه د کفر
 فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خود ده له پاره
 د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروادی هکه کوم فساد چي
 د دغه افعالو په ارتکاب سره منم ته راچی هغه دیر لوی
 دی په نسبت سره هغه مصیبت ته چي د دغو ناروا اعمالو په
 انجامولو سره منم ته راچی.

او دا هکه چي د رسول الله صلی الله علیه و آله د بعثت مقصد
 مصالح تحصیل او تکمیل او د مفاسد و تقلید، او د له منم
 وړل دی پس الله پاک چي په کوم شی سره امر کړی دی

نو د هغی د فائدی او کتبی رسولوا برخ را حرا و نایات
متصور دی او د کوم شی مخنه چی یی منع کړی د ک
نو په هغی کتبی د فساد د منځ ته را تلو جانب را حرا و زیات
متصور دی -

د ایو خو جملی دی چی زینت زیات بسط او تفصیل
لری، خو دا چی په دغو محدود و پانوکتبی نه حائثی
نو په ننډوچول سره وړ باندی رتیا و اچول شوه
والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد و علی آله واصحابه

اجمعین ط

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**